

25 år
i kamp mot urett

Mars 1977
Nr. 3 - 26. årgang
Løssalg kr. 3,—

MAKT UTEN ANSVAR ER ET NATURSTRIDIG PRINSIPP

Det er en lov i emning om at offentlige representanter skal sitte i bedriftenes styre. Dette er igjen et av disse krav som strider mot all sunn fornuft — det gjør det ikke bedre at det er et punkt i Arbeiderpartiets program for denne stortingsperiode. Selvfølgelig er det opposisjon mot forslaget, men opposisjonen er alt for vag og upresis. «Ny uthuling av eiendomsretten!» blir det sagt, og det er jo sant

nok, men folk trenger en klarere begrunnelse enn det for virkelig å forstå hvor naturstridig dette lovforslaget er.

Ingen ville finne seg i at en utenforstående som var uten ansvar hadde myndighet til å disponere over ens hus, hytte, bil, båt eller annen personlig eiendom. Hvilken forstand ville et slikt utenforstående menneske ha på hva som er den beste og mest egnede disponering, hvil-

ken impuls har det til fornuftig og langsiktig disponering?

Å sette mennesker uten ansvar til å ta viktige avgjørelser i bedriftene, er selvfølgelig enda verre, både fordi beslutningene krever spesiell fagkunnskap og fordi feilaktige beslutninger får alvorlige konsekvenser for enda flere mennesker.

At disse offentlige representanter blir helt uten ansvar, er ingen overdreven påstand. Det

alvorligste som kan hende dem om de gjør en kjempetabbe, er at en annen blir satt inn i dette biverv i deres sted. En eier risikerer sine penger og en ansatt bedriftsleder både sitt levebrød og sjansen til å skaffe seg et nytt. Det er en uhyre forskjell.

Makt uten ansvar er prinsipielt forkastelig. Gjennomført som prinsipp kan det føre til en nasjonal katastrofe.

Johs.

Ola Rekrutt
blir høyere
og høyere

Bare siden 1952 er norske rekrutters gjennomsnittshøyde økt med 3 cm. fra 176,2 til 179,2 cm. Går vi tilbake til århundreskiftet, var gjennomsnittshøyden 170 cm. hvilket vil si at den har økt med 9,2 cm på 76 år.

De høyeste rekrutter finner vi i Vest-Agder (180,6 cm), de laveste i Finnmark (175,4 cm).

Disse opplysninger er hentet fra Folk og Forsvars «Kontakt Bulletin».

En strek i regningen for Nordland SV?

Nominasjonskomiteen i Nordland SV begikk den uforskammethet å plassere Hanna Kvanmo, en av partiets to stortingsrepresentanter fra fylket, svært langt ned på årets listeforslag.

Nå gikk det ikke som komiteen ville. Alle som var foreslått foran Hanna Kvanmo, nektet å bli satt opp på en slik plass. Det kan dreie seg om en tilfældighet, eller det betyr at disse kandidater har villet demonstrere en anstendighet som nominasjonskomiteen ikke var i besittelse av. Vi har fremdeles så mye tro på mennesket at vi velger å tro det siste.

VI TRENGER EN NY LIVSSTIL, MEN DEN ER IKKE FØRST OG FREMST MATERIELL

Både i forrige og dette nummer finens utdrag av brev vi har mottatt fra ledere i bevegelsen «Ny livsstil». De er mer hatefulle enn de fleste henvendelser vi ellers har fått fra motstanderhold, og vi synes ikke de tjener bevegelsen til særlig ære. Så fremt de er symptomatiske, tyder de på at «Ny livsstil» har angrepet verdens problemer fra den gale enden.

Det er vel og bra å ha et åpent sinn for mennesker rundt om på kloden som har det vanskelig og lider nød, og det er

positivt å ta opp til diskusjon om det finnes veier til å rette på den urett som finnes både her og der. Men det er fullstendig galt å tro at verden kan bli bedre uten at menneskenes holdning til hverandre gjennomgår en grundig forandring.

Vi vil ikke nekte noe menneske å kjempe for hva det mener er riktig og til å gjøre det med glød og inderlighet. Men verden trenger noe mer, nemlig en dypt forankret og urokkelig vilje til å la andre mennesker ha andre oppfatninger av sannhet og rett

uten derfor å hisse til hat og til forfølgelse av dem.

Det er med andre ord medmenneskelighet og vilje til forståelse vi trenger, og det er disse egenskaper som mer enn noe annet er nødvendig for at verden skal bli bedre. Det er den nye livsstil som må til. Og som et engelsk ord sier: Barmhjertigheten skal begynne utenfor din egen stuedør.

En prest vi setter høyt, sa det en gang slik: «Det kan være min plikt å si deg at dine meninger og handlinger fører deg

like lukt i helvete. Men denne plikt må aldri føre til at jeg avviser deg som menneske eller nekter å godta din ærlige overbevisning.»

Vi vil anbefale at bevegelsen «Ny livsstil» formulerer en tilsvarende holdning og gjør denne formulering til det første punkt i sitt program. Da kan den ha håp om å representere, kanskje ikke noe nytt, men ihvertfall noe svært nødvendig.

Nå har Bjørn Nilsen gjort jobben han ble satt til

Den gang ekstremisten Bjørn Nilsen ble valgt til formann i Den norske Forfatterforening, skjedde det med støtte fra mange som ikke delte hans politiske syn, bl. a. fra den tidligere formann Ebba Haslund, som hører hjemme på den politiske høyreside. Alle advarsler ble avfeiet med at Nilsen er en hederlig og flink mann som loyalt vil følge foreningens lover og ivareta alle medlemmers interesser.

Nå har man fått lære noe annet.

Ved grov manipulering og masseinnmelding av høyst tvil-

somme venstreekstremistiske «forfattere» besatte de røde alle viktige verv på foreningens årsmøte nylig, og det skal bli litt av en jobb å få vristet makten fra dem igjen.

Men hvorfor går de andre forfattere da ikke ut og danner sin egen forening? Grunnen er grei: Den norske Forfatterforening har herredømmet over de fleste stipendier, så det kan bli en dyr fornøyelse ikke å være snille jenter og gutter.

At folk ikke lærer: Venstreekstremister tar bare et tillitsverv for å misbruke det.

NY BOK AV MELSOM

Vi har en nyhet mange har ventet på. En ny bok av Odd Melsom er gått til setting og vil foreligge i handelen om noen måneder.

Også den nye boken er et «supplement til okkupasjonshistorien», og emnet er Nasjonal Samling og fagorganisasjonen. I egenskap av presseleder var Melsom medlem av LO's arbeidsutvalg i årene 1942-44 og kjenner disse ting ut og inn. Samtidig var han redaktør av LO-organet «Norsk Arbeidsliv», og i boken dokumenterer han sine påstander med hva han der skrev allerede under okkupasjonen.

Det blir anledning til å forhåndsbestille Melsoms nye bok til en spesielt gunstig pris, som

imidlertid ikke er endelig fastsatt. Nøyaktige opplysninger og bestillingsseddel vil komme i neste nummer.

Høyesterett setter grense for skjønns- messig ligning

Ingen bonde er forpliktet til å oppnå et bestemt utbytte, og næringsoppgaven må legges til grunn hvis ikke ligningsmyndighetene har sikre opplysninger som tilsier at den skal tilsesettes. Det er ikke nok å henvise til at avlingene i fylkesmålestokk har ligget høyere.

Dette er hva såvel herreds-, lagmanns- og høyesterett er kommet til i en sak som en Verdals-bonde har ført mot ligningsmyndighetene i bygda. Denne bondens iherdige kamp har altså ført til en avgjørelse av stor prinsipiell betydning, og den enkelte har fått bedre vern mot løst funderte avgjørelser fra myndighetenes side.

SAUDI-ARABIAS ØKENDE INNFLYTTELSE ÅPNER VEIEN FOR FRED I MIDT-ØSTEN

Vi har hentet denne artikkel fra «Fria Ord», organ for Sveriges Nationella Förbund.

Når det nå er bedre håp om fred i Midt-Østen enn noen gang tidligere, så kommer det først og fremst av at PLO's innflytelse er redusert på grunn av Syrias intervensjon og faktiske okkupasjon av Libanon. Denne intervensjon førte til at PLO-styrkene ble nesten helt eliminert i dette landet. Syria har på sin side gitt tilkjenne en moderat holdning på linje med den som lenge har vært demonstrert av Egypts Sadat. Fra å være en «konfrontasjonsstat» er Syria gått over til den moderate pragmatiske gruppen av arabere som først og fremst ledes av Saudi-Arabia.

At Saudi-Arabia er trådt frem

som den toneangivende arabiske makt, er kanskje det viktigste som er hendt i Midt-Østen i det siste. Det oljerike landet har med sine store pengemidler lenge vært aktivt over hele regionen, og nå har det også tatt de politiske konsekvenser av sin maktstilling. Det var i første rekke Saudi-Arabia som organiserte den arabiske fredsløsningen i Libanon ved å gjøre de syriske troppene, tilsammen 27.000 mann, til hovedgruppen i den arabiske fredsstyrken.

Til gjengjeld har Syria sluttet seg til den saudi-arabiske fredsplanen for Midt-Østen. Den går ut på at staten Israel skal anerkjennes på betingelse av at det på Jordans vestbredd opprettes en palestinsk stat i forbund med staten Jordan. Denne plan har også Anvar Sadat sluttet seg til. Dette betyr en sterk reduksjon

av PLO som maktfaktor. I virkeligheten har Jordan aldri gitt opp sine forbindelser på vestbredden. Bak kulissene har man holdt kontakten med lederne der, bl. a. økonomisk.

Sannsynligheten taler for at PLO nå er nødt til å akseptere den moderate saudi-arabiske planen, noe som sikkert kommer til å splitte den palestinske «frigjørings»-organisasjonen ved at ekstremistene tvinges til å søke tilflukt i Irak og Libya. Men der kommer de på lang avstand fra begivenhetenes sentrum.

Det arabiske råd for Libanon har besluttet at PLO-troppene skal forsvinne fra libanesisk område. Det er en forutsetning for at man i det hele tatt skal komme frem til en fredelig normalisering i landet og i sin tid til en syrisk tilbaketrekning. Det kan bare bli slutt på kampen mellom

de kristne i Libanon og PLO ved at PLO slutter å opptre som en stat i staten.

Dette synes nå å være det alminnelige godtatte arabiske standpunkt. Foruten av en syrisk oberst består det arabiske råd for Libanon av Saudi-Arabias, Egyptens og Kuwaits ambassadører, og det ser ut som om de har god kontroll over situasjonen.

Saudi-Arabia ønsker nå å komme frem til en avtale for å skape fred og orden og for å unngå den eksplosive situasjon som hittil har gitt venstreekstremistiske og prosovjetiske grupper muligheter for å operere.

Saudi-Arabias frykt for kommunismen ligger også bak landets bemerkelsesverdige politikk når det gjelder oljeprisen. Landets regjering vil helst unngå å bringe den vestlige verden inn i

en vanskelig økonomisk situasjon gjennom en hard oljeprispolitikk, dette fordi det ville gi sovjetblokken et overtak. Særlig gjelder dette situasjonen i Middelhavet, der spesielt Italia kan bli en hard nøtt å knekke om landet skulle bli prokommunistisk.

Ennå gjenstår det å løse mange vanskelige problemer før det kan bli fred i Midt-Østen. Situasjonen ser imidlertid ut til å ha blitt mer moden for en fortsettelse av Geneve-konferansen, der Israel vil bli nødt til å gjøre innrømmelser for å tilfredsstille den alminnelige verdensopinion. Mye beror selvfølgelig på hvordan USA og de amerikanske jøder kommer til å reagere, men der er det den nye president, Jimmy Carter, som må ha det siste ord.

Sorte ledere vil ikke ha boikott av Sør-Afrika

Det internasjonale forbund av frie fagforeninger (IBFG) har forsøkt å få istand en total handels- og transport-boikott rettet mot Sør-Afrika, men hittil har det vært svært dårlig oppslutning om saken.

Noen av de sterkeste protester er kommet fra sorte fagforeningsledere i Sør-Afrika, som først og fremst er indignert fordi de overhodet ikke er blitt spurt om saken. Her er noen eksempler:

Emma Maschinini, sekretær i Commercial, Catering and Allied Workers Union: «Jeg avviser enhver som vil gjøre ting for meg uten å spørre meg. Vi sorte må først bli spurt om planer som settes ut i livet for å fremme vår sak.»

Jan Hlongwana, fagforeningsfunksjonær ved City Training Project: «Da den internasjonale organisasjonen ikke har funnet det nødvendig å spørre om vårt syn, angår ikke saken oss i det hele tatt. Man må huske på at om hensikten er aldri så god, så fører slike aksjoner ofte til bakslag og lidelser for dem som egentlig skulle ha nytte av dem.»

En gruppe andre fagforeningsledere har uttalt: «Vi er ikke akkurat glade for alt det bråk denne boikott-aksjonen har ført til. Enda en gang opplever vi at folk i andre land ikke anser oss sorte for å være viktige nok til

(Forts. side 13)

Kraftig protest mot rød infiltrasjon i den tyske evangeliske kirke

«Rotbuch Kirche» heter en oppsiktsvekkende bok som nylig er utkommet på Seewald Verlag, Stuttgart. Boken er skrevet av noen unge prester, som gjennom et stort antall eksempler viser hvordan den tyske evangeliske kirke er infiltrert av marxister av alle mulige avskygninger. Når dette har vært mulig, skyldes det ikke minst at biskopene Niemöller og Scharf har holdt sin hånd over venstreekstremistene. Bl. a. tillot Scharf i sin tid at den røde voldsprofeten Rudi Dutschke fikk forkynne sitt hat-evangelium fra en prekestol i Berlin.

Boken inneholder en overveldende dokumentasjon, men her kan bare et par eksempler nevnes:

I 1968 ble det av 60 teologiske studenter lagt grunnlaget for et «revolusjonært syndikat av kirkearbeidere». Allerede få måneder senere hadde 40 prester og 10 religionslærere sluttet seg til dette «syndikatet». En av prestene forkynte at gruppens hovedmål var å knuse kapitalismen, mens «ødeleggelsen av Kirken er en bivirkning, hvor ønskelig den enn er.»

I Hamburg ansatte kirkeledel-

sen tre maoister som prester, til tross for at deres maoistiske innstilling var vel kjent. Herligheten varte 3—4 år, inntil en av dem erklærte at Kirken er et «dritt-samfunn» og en annen at «arbeiderklassen og folket trenger overhodet ingen kirke.» Da synes selv den tafatte kirkeledelse at det ble for mye, og maoistene er nå vendt tilbake til sin egentlige «menighet».

Her på berget er vi ennå ikke kommet riktig så langt som i Tyskland, men retningen i Den norske Kirke ser ut til å være så noenlunde den samme.

VISEPRESIDENT MONDALE VARSLER AMERIKANSK SVIK I KOREA

Verdens kanskje mest aggressive kommunistiske stat heter Nord-Korea, og den er rustet til tennene og beredt til angrep, takket være en nesten ubegrenset våpenhjelp fra Sovjetunionen.

Under sitt besøk i Japan for noen uker siden, varslet USA's nye visepresident, den dessverre norskættede Mondale, at de amerikanske bakketropper i Korea, ialt ca. 33 000 mann, nå

antagelig vil bli trukket tilbake. Dette vil i tilfelle bety at maktbalansen i Korea svinger i de rødes favør.

Uttalelsen har vakt stor uro i Japan, som frykter at den røde trusel skal komme enda nærmere landets grenser. Korea-krigen står enda friskt i minnet. Heller ikke den gang sto det amerikanske tropper i Sør-Korea, men derimot i Japan, hvilket ikke er tilfelle nå. Det var troppene fra

Japan som gjorde det mulig å slå kommunistenes angrep tilbake — dengang.

Carter-regimet ser ut til å være akkurat så vaklevorent som den nye presidents valgkamp tydet på. Samtidig som presidenten prisverdig nok sender et hyllest-brev til den opposisjonelle Sakharov, svekker altså hans nærmeste mann den antikommunistiske front på denne måten.

Harde tider for danske venstreekstremister?

Det danske valg bidro ikke særlig mye til å skape klarere forhold i den nokså forvirrede danske politikk.

Noen interessante punkter var det likevel, f. eks. at Erh. Jacobsen og hans sentrumsdemokrater hadde en meget sterk fremgang. Det tyder ikke dårlig, for hans hovedparole i valgkampen var kompromissløs kamp mot venstreekstremistenes misbruk av stillinger og posisjoner, ganske særlig i skolen.

Dette er ikke noe nytt påfunn fra Erh. Jacobsens side. Den populære borgermester fra Glad-saxe forlot for noen år siden sosialdemokratiet i protest mot venstredreiningen i partiet og blir bare mer og mer kompromissløs på dette punkt.

Svensk diskriminering av svensk-finner

«Tilbake i landet etter den svenske tiden har det fantes og minnes en svensktalende overklasse, hvorav en del både sosialt og på annet vis har ansett seg for å være plassert noen hakk over finnene. Språkstridene

(Forts. side 13)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:

ROLF CHRISTIANSEN

assistert av en redaksjonskomité.

Han har truffet såre punkter

I vårt februarnummer gjenga vi en artikkel av Bjørn Skundberg med tittelen «Min far var ikke på Grini». Den har vært gjengitt i en rekke aviser og er en hyldest til alle dem, NS eller ikke, som gjennom okkupasjonens tid trofast gjorde sin gjerning for å bringe vårt folk best mulig gjennom en vanskelig tid.

Men Skundberg har tydeligvis truffet opptil flere såre punkter i det offisielle Norges samvittighet. Hans påvisning av at de glorifiserte «motstandsfolk» betød mindre enn ingenting for vårt folks skjebne, har bragt flere til raseri. Bl. a. ofrer VG en hel hovedleder på hva han skriver og kaller hans argumentasjon «hatefull og forvridd». Slik går det når man våger å pirke på seierherrenes aller helligste kuer.

Det forskrekkelige er at uhildede og utenforstående kommentatorer er hjertens enige med Skundberg. Den amerikanske vitenskapsmannen Richard Petrow, som vi tidligere har omtalt og som har skrevet boken «The Bitter Years», hevder i sin bok om den norske motstandsbevegelsens innsats at den «ikke var noen styrke av betydning i kampen mot tyskerne». Og det er selvfølgelig bittært å høre.

Som vi mange ganger har sagt: Vi har all respekt for dem som av dyp overbevisning satte livet inn for en sak de trodde på, selv om de var våre bitre motstandere. Men det er egentlig ikke så mange av dem. Hva vi synes er uverdigg, er at de mange «halvhelter», de som bare såvidt slang med på slutten, prøver å redusere og skamskjelle hva den øvrige befolkning gjorde for å få tingene til å gli, for å skape forhold så vårt folk kunne overleve.

Bjørn Skundberg har rett. Også i krigens tid var det hverdagens slitere, enten de kalte seg NS-folk eller jøssinger, som var de virkelige helter og de egentlige seierherre.

De frie yrkesorganisasjonene

LO har i mange år hatt en slags hodepine forårsaket av de fagorganisasjoner som står utenfor deres maktområde. Det har vært gjort mange forsøk på å få disse under kontroll mens AP-pressen har forsøkt å tie ihjel deres eksistens.

Ifjor slo denne hodepinen over i migrene for LO.

Da gikk flere av de frie yrkesorganisasjonene sammen i et sentralforbund (YS) og ble et forbund på 80 000 medlemmer. Som et Sesam spratt dørene opp til forhandlingsrum som tidligere kun hadde vært forbeholdt LO og deres forbund.

Vi nevner også Norges Arbeidslederforbund (stiftet 1910) og de problemene det har hatt siden LO satte igang en konkurrerende organisasjon.

I et par kommende nummer i Folk og Land skal vi ta for oss disse organisasjonene og deres problemer.

«Folk og Land» i fremgang

For første gang på flere år presenterer «Folk og Land» denne gang et 16-sidig nummer. Det er selvfølgelig et tegn på fremgang.

Grunnen til at vi kan gjøre dette, er lesernes stadig økende oppslutning om vår avis. Denne oppslutning gjør seg gjeldende på flere måter.

Abonnenttallet og løssalget øker. Og takk for det.

Bidragene fra våre lesere er flere og større.

Flere og flere lesere skriver innlegg i avisen.

Dette dobbeltnummeret er altså blitt mulig både fordi vi har fått mer penger til disposisjon og rent praktisk trenger vi det for å få plass til alle innleggene vi mottar.

Men om denne fremgangen skal fortsette, trenger vi enda større oppslutning, flere bidrag og at enda flere skriver til oss og forteller oss sin mening.

Vi tviler ikke på at dette vil skje, at våre trofaste lesere fortsatt vil arbeide for at ny fremgang skal komme.

DE NORSKE KOMMUNER BLE GJELDFRIE UNDER NS' FORVALTNING

«Da krigen sluttet, var kommunegjelden kommet ned i et beløp som man må tilbake til første verdenskrig for å finne maken til. Med 730 millioner i samlet lånegjeld lå tallet nærmere en halv milliard under 1939-beløpet og under halvparten av toppnivået som ble nådd i 1926, på over 1.500 millioner. Gjeldsnedgangen hadde vært særlig sterk i bygdene, men også bykommunene hadde betalt tilbake betydelige beløp. Samtidig var det lagt opp reserver i kontanter, bankinnskudd og verdipapirer, som tilsammen utgjorde nesten like mye som lånegjelden.»

Dette betyr at de norske kommuner i realiteten var gjeldfrie ved okkupasjonens slutt, og vår kilde skulle i sammenheng være sikker nok. Sitatet ovenfor er nemlig hentet fra en artikkel skrevet av Helge Seip og offentliggjort i Dagbladet 19. november 1949. Og det må i denne sammenheng huskes at Seip er en av etterkrigstidens ledende finanseksperter, som er blitt meget brukt i en rekke sammenhenger.

Det imponerende resultat Seip her nevner, ble oppnådd ved den samvittighetsfulle og dyktige innsats av okkupasjonstidens ordførere og rådmenn, enten disse var medlemmer av NS eller ikke, men om noen spesiell mann skal fremheves, må det være det fremragende arbeid ekspedisjonssjef Ole Vries Hassel i Innenriksdepartementet gjorde. Vries Hassel førte sin kamp så langt at han ble truet med «streng konsentrasjonsleir», men Quisling og andre av NS' toppledere fikk forhindret at det ble virkelighet. Allerede før krigen hadde han som byråsjef vært en drivende kraft i utarbeidelsen av de nye og strengere bestemmelser for gjeldsstiftelse som ble tatt inn i kommuneloven av 1938, og under de vanskelige forhold okkupasjonen skapte, hadde han den nødvendige oversikt og det framsyn som skulle til, og var dessu-

ten et mønster på initiativ, påpasselighet og fast ledelse.

Nye budsjett- og regnskapsforskrifter som under Vries Hassels ledelse ble påbegynt i tredveårene, ble endelig avsluttet i 1942. Disse forskrifter var bygget opp etter helt moderne prinsipper for offentlige regnskaper og stilte strenge krav til detaljerte og lett oversiktlige budsjetter og regnskaper. Kravet var at de skulle være så klart avfattet at også alminnelige ikke regnskapskyndige mennesker skulle kunne forstå dem. Norge var dessuten antagelig det første land som klarte å gjennomføre en helt ensartet budsjett- og regnskapsopstilling i kommuner av alle størrelser, og dette skjedde altså under okkupasjonen.

Det må også nevnes at Vries Hassel fikk innført en ny og bedre revisjonsordning fra oktober 1940, og at han i årene 1940-41 trakk opp retningslinjene for den finansforvaltning i kommunene som senere konsekvent og uten forandringer ble fulgt i okkupasjonsårene.

Det var disse tiltak som sammen med NS-ordførernes gode innsats gjorde at kommunene kom ut av den annen verdenskrigs ekstraordinære krisetider med en velordnet og så sterk bedret økonomi at de vel rustet kunne ta fatt på etterkrigstidens oppgaver. Og dette ble gjort samtidig med at skattetrykket

ble lettet i svært mange tungt beskattede kommuner.

Men underveis var det mange skjær i sjøen. Det aller styggeste var antagelig Reichskommissariats krav om at kommunene skulle yte krigsfinansieringsbidrag ved å innbetale på okkupasjonskontoen i Norges Bank. I hvert av årene 1943 og 1944 ble det f. eks. forlangt 200 millioner kroner. Gjennom hele krigstiden lyktes det imidlertid for Innenriksdepartementet å forhindre denne uttapping av kommunenes ressurser.

Og totalresultatet: Under okkupasjonen ble kommunenes samlede status forbedret med 1,2 milliarder kroner, et meget stort beløp den gang.

I den artikkel av Helge Seip som vi har nevnt ovenfor, hevder han at det likevel finnes en motpost på passivasiden, fordi så meget var nedslitt under okkupasjonen på grunn av manglende vedlikehold. Dette er imidlertid ikke uten videre riktig. Under okkupasjonen ble det nemlig bevilget langt mer til vedlikehold enn det var mulig for kommunene i «de harde tredveårene». Alt taler for at det også ble brukt betydelig større summer enn i mellomkrigsstiden.

Opplysningene i denne artikkel er hentet fra et PM av 20. desember 1949, skrevet av Arthur Middelthon Dahl. Han var byråsjef i Justisdepartementet fra 1935, der han utelukkende stelte med kommunale finanser. Han begikk den «feil» å slutte seg til NS, men ble på grunn av sin dyktighet likevel på et vis «tatt til nåde» og arbeidet som sekretær og konsulent i Finansdepartementet frem til sin død i 1959 eller -60.

«Samfunnsliv»s redaktør: «Elverumsfullmakten eksisterte ikke»

Avisen «Samfunnsliv»s redaktør, Anders Ryste, har gjennom mange år vært en utrettelig talsmann for en rettfærdig behandling av NS-folk.

I en debatt som har pågått i «Dag og Tid»s spalter, har han med styrke hevdet at den såkalte «Elverumsfullmakten» som var den formelle basis for lovligheten av Nygaardsvold-regjeringen, er et falsum. «På Elverum vart det ikkje gitt noko fullmakt». Dette har Ryste fått vite av en stortingsmann som selv deltok i møtet. Ryste skriver («D og T 21. januar). bl. a.:

«Dersom Nygaardsvold ikkje hadde fullmakt frå det norske Storting, så kunne heller ikkje Keilhau ha teljande fullmakt til å lage landsviklover. Berggrav

har då også forsynda seg storleg når han som kyrkja sin fremste mann godtok fullføringa av desse fullmaktslause lovene.

Dette får vere nok frå mi hand. Dei 90.000 dømde etter rettsoppgjeret saman med familiane etter dei som vart avretta, vil truleg ikkje kunne vere med på å pulverisere og diffusgjere ansvaret hjå våre leidande menn på toppplanet ved å skuve det over på «massemedia»...

Det er no gått over 30 år sidan 1945, men enno er ikkje vedtaket frå Elverum framlagd for det norske folket. I over 30 år har det vore etterlyst både i skrift og tale, ikkje minst av meg, men så seint som i vinter under en reportasje om svenske-

(Forts. side 13)

Axel Aass til minne

Tidligere fylkesfører Axel Aass er død etter lang tids sykdom. Vi skrev til en nær venn av ham og ba om han om noen minneord. Han svare med å sende oss en artikkel om Aass fra tidsskriftet «Bondevennen», Stavanger, og fra denne gjengir vi:

Axel Aass hadde en arbeidskapasitet og en fantasi som gjorde han i stand til å fungere som en utredningsinstitusjon. — Så fikk heller andre ta seg av de nødvendige korrigeringer. Han var den engasjerte idealisten med den styrke og svakhet det kan innebære. Livet hadde da også gitt ham så vel motgang som medgang. Han var en

(Forts. side 13)

Hyrdetoner fra Gustavsven

Herr redaktør!

Politisk Forum i VG av 27. januar har Finn Gustavsven som gjesteskribent. Han tar noen kraftige rotak på vegne av SV, men ror nærmest i ring. Den stadig stigende terror i øst må være årsak til at han forsøker å ro SV og seg selv unna den ubehagelige scenen.

Finn Gustavsven som var i fokus på Moskva-scenen under kommunistjubileet i 1967, partikollega av Reidar Larsen, vil ha oss til å tro at SV har fått politiske næringsorger for de som lever i øst.

Sovjet er på gal kurs — sier han!

Spør partikollega Reidar Larsen.

Finn Gustavsven vet det nok selv også, at denne kursen er nøyaktig den samme som da han var i Moskva, en kurs de har staket ut i 50—60 år. Dette vet Gustavsven bedre enn de fleste!

Med en Sovjet-armé av gigantiske dimensjoner, i oppmarsjrområder fra Murmansk til Middelhavet og med brohoder i en rekke land foreslår Finn Gustavsven av alle ting at det skal sendes protester. Stikk den!

Det er imidlertid ikke hvem som helst som kan gjøre det, de må komme fra sosialister som ikke kan beskyldes for «atlantisk enøyndhet».

Nato blir sikkert overflødig når Finn Gustavsven og SV sender sine protester til landene bak jernteppet.

På SV's landsmøte 4-6 mars kommer det hedersgjester, bl. a. Natos ofre, hvem nå det kan være.

I Stortinget trekker de sikkert på smilebåndet. Dette er dårlig politisk navigering Finn Gustavsven!

R. B.

BUKOVSKI

Bukovski fra Sovjet —
Lik Adam og Eva —
Ble jaget iveri
fra et fint paradys —
Han tok ingen frukt —
og han har ikke syndet —
Han drømte om frihet —
betalte dens pris —

Nå er han alene
blant frie i vesten —
som selv har en drøm
om et rødt paradys —
At verden er gal —
ja det skjønner vi nesten —
Og kanskje må du
selv betale slik pris —

RB.

«Har bonden peng', har alle peng'»

Herr redaktør!

I «Folk og Land»s artikkel i nr. 2/77: «Bondelaget spenner buen for høyt» er jeg fullstendig uenig. Det er på høy tid at bøndene nå endelig en gang manner seg opp til å stramme buen. Lenge nok har de «skutt» med for slakk bustring, og funnet seg i å være en såkalt lavtlønnssklasse, strevet og spart med lang arbeidsdag. Neppe noen gruppe i dette land har gjort så god innsats.

Et gammelt ord sier: «Har bonden peng', har alle peng'». Sto det dårlig til med bonden, ble det også skralt med andre stender i samfunnet.

Det var i gamle dager, ja. I dag kan vi også overføre ord-taket på industrien. Har industriherren/fabrikkeieren, den som satser, har initiativ og tiltaksevne — peng' har også de

ansatte bra utkomme.

Omkring 1930 førte jeg regnskaper for en del gårdbrukere i en av de beste bondebygder på Østlandet. Tidene var vanskelige både for bonde og bymann den gangen, og for arbeidstakere. Bøndene ble hardt skattlagt, så hardt at de så seg nødt til å legge frem regnskap om de ikke skulle måtte tære altfor hardt på den kapitalen som generasjoner med slit og sparsommelighet og fornuftig stell hadde skrappt sammen. Jeg sikter her til jordkapitalen, huskapital, besetning, og redskaper m. v. En gård kan drives lang tid med reelt underskudd. Man kan i årrekker så å si «spise» opp både besetning og redskaper, hus og jordkapital. Men så kommer det en dag da det ikke er mer å tære av.

Av Jørgen Bergo

Da er det heller ikke mer å presse ut i skatter.

Det var sosialistene som hadde flertall og makta i kommunen. Paradoksalt nok, syntes jeg den gang, måtte bøndene finne seg i å bli styrt av sine drenger på sett og vis, av sine budeier og innejenter, og av skreddere og skomakere, for å være ironisk. Skattefundamentet blir borte, når bøndene begynner å føre regnskap, sa skredderen, og var vel forsåvidt innstilt på å spise opp en ku eller to av bondens «overflod».

Dette bilde fra bondebygda kan meget vel overføres som en analogi i industrien i dag. Der er allerede spist op mange kalveferdige kyr, og arbeidsgiveren i industrien har ikke fått mulighet til å sette på kalver.

Urimelige krav, høye lønninger og sosiale utgifter, investeringsavgift m. v. har spist opp kalvene etterhvert, godt hjulpet av lovlige og ulovlige streiker og lav produktivitet. Korte arbeidsdager og lengre ferie, og mange skofte dager.

Skattefundamentet blir borte, som han sa skredderen, og Nord-sjøen, som vi kjenner den, kan vise seg å være lunefull nok. Vi er på god vei til å prise oss ut av markedet, også på det områdene.

«Den periode vi er inne i nå krever solidaritet og moderasjon» skriver Folk og Land. Det er min ærlige mening at dette kravet først og fremst bør stilles til andre stender nå. Det er forøvrig typisk for tiden at alt skal styres *nedenfra* — just der-for går det skjevt.

Jørgen Bergo

Ingen grunn til å skrike opp om bøndenes krav

Herr redaktør!

Jeg er dypt skuffet over den artikkel som sto i «Folk og Land» nr. 2/77 med overskriften «Bondelaget spenner buen for høyt». I denne artikkel fremstilles bøndene nærmest som griske gribber som absolutt skal ha 10.000 kroner pr. årsverk eller halvannen milliard tiltross for at «grener av norsk næringsliv har vanskelig for å få endene til å møtes».

Hva angår de halvannen milliard som Bondelaget krever, så

er det et skritt mot den likestilling med andre næringer som et solid flertall av Stortinget vedtok i første omgang av 70-årene, og som skulle være gjennomført innen seks år. Imøtekommes dette kravet, blir det selvsagt mindre å kreve i årene som kommer etter at likestillingen er nådd.

Hva angår «grener av norsk næringsliv som har vanskeligheter med å få endene til å møtes», så er dette ikke bøndenes skyld. Det er statens vanvittige skatte-

Av Sigurd Tjelta

politikk og sløsing med penger som er årsak til det. Når staten skal bevilge massevis av millioner til Cuba, som hovedsakelig bruker pengene til å utruste soldater for å hjelpe kommunistene i Afrika, så taler det sitt tause språk.

Jeg er selv bonde og 71 år og har alderspensjon, som helst må sies å være alders sultelønn. Det er altfor lite å leve av, så jeg er fremdeles nødt til å drive gården for å leve og tiltross for at

jeg har dårlig hjerte. At bønder og selvstendige næringsdrivende ellers blir meget hardere beskattet enn lønnsstakere, viser disse par eksempler: Bønder betaler 13,9% i trygdeavgifter mot lønnsstakernes 4,5%. Alt vi eier av redskaper, maskiner, hus, husdyr, avling som høyt og halm osv. blir grundig taksert og belønnet med 1 prosent formueskatt. Dette skulle bevise at det ikke er noen grunn til å skrike opp om bøndenes krav på halvannen milliard.

Sigurd Tjelta

Er NRK's valgsendinger for politiske undermålere eller for politisk interesserte?

Herr redaktør!

Jeg må si at jeg gledet meg til en interessant valgsending fra Danmark, men enda en gang ble jeg skuffet.

Norsk TV's valgsendinger legges opp som om vi skulle være politiske analfabeter.

Gjennom en masse likegyldig prat fikk vi drøvtygget de fundamentale spørsmål i Danmark som enhver politisk interessert vet god beskjed om på forhånd. Derimot glimret selve valgresultatene så godt som helt med sitt fravær.

En slik sending er en ren bommert. De som hverken interesserer seg for eller vet noe om danske forhold, vil overhodet ikke følge med i en slik sending, og det ligner ingen ting å legge opp programmet som om det motsatte skulle være tilfelle.

La oss forlange å få følge landets egen valgsending neste gang, enten det nå dreier seg om Danmark, Sverige, Finland, Tyskland eller England. En god oversettelse der sproget er for vanskelig, er alt vi virkelig trenger.

Per, Svelvik

Sylvia Schjødt bør få bli i landet

Av Leiv Storhaug

Herr redaktør!

Like fornøyd som jeg var med Deres behandling av mitt innlegg i januarnummeret, like skuffet er jeg over lederen i februarnummeret under tittelen «Ingen særlov for Schjødt'er».

Her er ikke snakk om noen «særlov». Sakens kjerne er at

når straff idømt av domstol her i landet er sonet, så skal ikke våre forvaltningsorganer ilagge noen tilleggsstraff. Vel er det så at vi tidligere medlemmer av NS har opplevet forskjellige former for tilleggsstraffer etter endt soning og såkalt gjenopptakelse i samfunnet. Såvel fra det offentlige som fra privat hold. Vi er

forsåvidt i etterkrigstidens norske samfunn ennå ikke kommet tilbake til mellomkrigstidens rettstatlige standard.

Nettopp derfor burde et organ for tidligere NS-medlemmer hevde uavkortet det prinsipp at det må være slutt med å rippe opp i dommens innhold i massemedia etter at den er sonet og

domfelte forsåvidt ferdig med dommen. Omtalen av Sylvia Schjødt i TV og aviser er av samme art som så mange av oss har opplevet, både under retts-saken og etter soning.

Forleden fikk vi Victor Hugo's «Les misérables» på TV. Politimesteren på Lillehammer

(Forts. side 15)

Offentlige funksjonærer og lærere bør gjøre «verneplikt» i det praktiske arbeidsliv

Herr redaktør!

De mektigste folk i Norge i dag sitter i offentlig administrasjon og i læreryrket — de første med makt over dagen, de andre over morgendagen.

Til slike folk må det settes særlige krav, og jeg tenker ikke da først og fremst på utdanning, men på innsikt og erfaring.

To ting har jeg å innvende mot dagens praksis:

For det første: Det ansettes

ungdom rett fra skolebenken og uten erfaring til å skalte og valte med oss — eller enda verre: Med våre barn.

For det annet: Alt for mange går i den offentlige administrasjon eller i læregjeringen fra de er ganske unge og hele sitt liv. Aldri noen gang har de erfart hvordan det virkelig går til i det praktiske liv.

Det er klart at skal man kunne administrere eller undervise på en gangbar måte, kan det ik-

ke gjøres bare på grunnlag av teori. Man må også ha praktisk erfaring og virkelig ha følt hvor skoen trykker.

Mitt forslag er: Ingen skal kunne ansettes i offentlig administrativ stilling eller i lærerjobb på noe trinn uten først å ha arbeidet fem år i produktivt næringsliv, dvs. jord- og skogbruk, fiske, håndverk, industri eller omsetning. Og dessuten hvert syvende år skal det være «repetisjonsøvelse» — da skal enhver

embetsmann, høyere funksjonær eller lærer igjen gå ut i det praktiske liv et år for å følge med i utviklingen.

Hadde jeg selv tilhørt en av disse kategoriene, ville jeg sikkert hilst et slikt forslag med glede. Det ville gitt avveksling og dessuten gjort meg bedre egnet for min egentlige jobb.

Men alle ser kanskje ikke slik på det?

Håndverker, Tønsberg

Snart for sent å snakke om selvråderetten

Av Ingolv Aksnes

Herr redaktør!

Jeg har nylig sendt et innlegg til Dagbladet, der jeg framholdt, at hvis Sylvia Rafael får opphold her, vil det ikke gå lenge før hun blir ambassadør(frue). Det er vel lite trolig at en slik artikkel blir tatt inn der i gården.

Det bør nå mer enn overveies at Norge overlater til NATO hvordan forsvaret av Nord-Norge skal utbygges — det blir snart for sent å skryte av selvråderett. Og ikke bare må man slippe NATO til i vår nordligste landsdel, men USA må også anmodes om å ta del i utbyggingen av det nye kullfelt på Svalbard. Eventuelt må amerikanerne få et utmål av dimensjoner der.

Alle stortingskandidater bør fortelle folket hvor de står når det gjelder Nord-Norges forsvar.

Vårt toleransebegrep fører til selvbedrag.

Ingolv Aksnes, Verdal

La oss finne tilbake til Grunnlovens ånd!

Herr redaktør!

Av Vera Grønlund og Rolf de Caspary

Nominasjonsprosessen er i full gang og dermed drakampen mellom dem som vil inn på Stortinget.

Hvis valget var demokratisk skulle det forutsette at kandidatene blir nominert av velgeren, men slik er det ikke i partipolitikken. Det er få på toppen av partiet som nominerer og det er DER drakampen foregår.

Velgerne begynner å ane at noe er galt fatt og de svulstige ord om «vårt demokratiske styresett» får mange til å føle seg snytt. Flere og flere har meldt seg inn i «hjemmesitterpartiet» men det er heller ingen løsning.

Det kan ikke være tvil om at de som vedtok Grunnloven i

1814 hadde et langt mere demokratisk sinnelag en dagens partipolitikere. Den eneste vei ut av uføret er derfor å finne tilbake til Grunnlovens ånd og bokstav og deretter ta alle de udemokratiske lovene, som partipolitikere har vedtatt, opp til ny vurdering. Men så lenge partipolitikere er i flertall på Tinget er en slik tanke umulig, selvom det også blant dem finnes ærlige og anstendige mennesker. De er bare fanget i et system som de ikke makter å bryte med.

Partiet FRIE FOLKEVALGTE (FOLKEVALDE) har brutt med gammel praksis. Vi inviterer velgerne til selv å foreslå kandidater og de foreslåtte kan-

didater blir deretter sendt ut til forhåndsavstemning i alle fylker. Velgerne blir bedt om å kumulere eller stryke de foreslåtte kandidater og de har selvsagt full rett til å kumulere eller stryke seg selv om de skulle være foreslått.

Det blir altså velgerne som avgjør kandidatenes rekkefølge på Frie Folkevalgtes stemmeseddel ved Stortingsvalget 1977.

Vi vil gjerne også nevne kvinneorganisasjonenes krav om 50% representasjon av kvinner. Et slikt krav kan vi ikke støtte for det forutsetter, og godtar partipolitikken.

Vårt parti har fra starten i 1973 (Kvinnenes Frie Folke-

valgte) forlangt 50% NOMINASJON av kvinner og det er noe ganske annet. Etter vår mening er det velgerne som, ved stryking eller kumulering skal bestemme om de vil ha flest menn eller flest kvinner på Stortinget og denne fremgangsmåten kan meget godt, før eller senere, gi et resultat hvor kvinnene blir i majoritet.

I demokratiets navn ber vi om at leserne av Deres avis blir gjort kjent med ovenstående.

Rolf de Caspary,
Vera Grønlund

Se ellers «Frie Folkevalgte»s annonse i vårt januarnummer.

Red.

Stortingsmann går mot politiet

Herr redaktør!

Hver gang en ulovlig streik er i ferd med å utvikle seg til opp-tøyer og ordensmakten blir bedt om å gripe inn kommer Berge Furre inn på arenaen og protesterer.

Sist det hendte var på bryggen i Oslo.

I fjernsynet forsøkte Furre å virke indignert over at politiet forsøkte å gjøre sin jobb.

Det er ganske forstemmende å se en stortingsrepresentant vise så liten respekt for arbeidsfreden.

Han burde isteden oppfordre til forhandlinger.

Det virker antagelig stikk mot sin hensikt blant de vanlige velgere.

For AKP(m-l) er han imidlertid en god støtte, det kan jo være noen stemmer å hale fra den kanten.

B.

DET NORDISKE OG DET STORNORDISKE

Herr redaktør!

Med stor interesse leste jeg Observators artikkel om at et stornordisk fellesskap er vår eneste redning i disse ulvetider. «Disse ulvetider» er for såvidt ikke helt korrekt, om man med det tenker bare på de aller siste år. Ulvetiden startet da Lenins horder slapp løs i Russland og har vært sammenhengende siden.

Grunnen til at jeg nå skriver, er dette: Jeg har diskutert Observators artikkel med noen av våre meningsfeller, som nok er enig i hans resonanment, men likevel sier: La oss foreløpig glemme det stornordiske og konsentrere oss om noe enklere, nemlig en nordisk samling.

Jeg tror det er en liten smule nærsynt. For hva er Norden i dag?

Først har vi Finland, som nok gjerne vil, men som av grunner vi alle vet om, ikke virkelig kan gå inn i et nordisk samarbeid fullt og helt. Inntil videre er de nødt, våre venner finnene, til å lytte til «His Master's Voice», og den mesteren tåler ikke noe slinger i valsen.

Så har vi Sverige, kanskje et like stort nordisk problem. Jeg tviler ikke på at det svenske folk som sådant egentlig står for frihetens sak, men Sverige har syndet i mange år ved å tillate et styre som så konsekvent har stillet seg på de røde undertrykkes side. Riktig nok er dette styret nå styrtet, men vi har ennå ikke sett at avløserne klart tar avstand fra sine forgjengeres utenrikspolitikk — på et par punkter tvert imot. Det kan de kanskje heller ikke, så lenge

massemedia (Sveriges Radio og hovedstadspressen) fremdeles behersker opinionen med sin trommeild av prokommunistisk og antihvit propaganda.

Og så har vi Island, der kommunistene står sterkere enn i noe annet nordisk land, og hvor det er vanskelig å vite om det til enhver tid sittende styre er fullt og helt på frihetens side eller ikke.

Igen står bare Danmark og Norge, og den gode Anker er vel heller ikke den vi kan stole aller mest på. Allikevel er vårt sydlige naboland og Norge for tiden de minst «anløpne» i Norden.

I sammenligning er vel Tyskland med sine tross alt ikke-marxistiske sosialdemokrater, de nokså moderate Labourpolitikere i Storbritannia og de klart

antikommunistiske ledere i Benelux-landene bedre samarbeidsalternativer enn de fleste nordiske regimer. Av to under velger man som kjent det minste. Derimot er jeg svært forsiktig avventende når det gjelder Carters USA. Men uansett hva han står for, tror jeg de antirøde krefter i Nord-Amerika er langt sterkere enn det i øyeblikket kan synes, og at de kan bli våre gode allierte.

Det er selvfølgelig vanskelig alt sammen, uansett hvor vi ser hen, men som Observator så riktig sier: Vi må alltid kjempe for idealet, for et stornordisk fellesskap som kan redde vårt folk, vår livsform og vår kultur fra undergang.

Nils, Adal

Av plassgrunner

må vi forbeholde oss retten til å forkorte innkomne manuskripter. Oftest gir vi inn-senderen varsel om dette, men like før vi må levere manuskripter til setting, kan det bli for liten tid til det.

Farlig for en okkupant å føre en for vellykket politikk

Herr redaktør!

Av Hafr.

Norge har prøvet militær okkupasjon under krig. Ikke gode minner for dem som husker det. Og forskjellige teorier om vold og ikke-vold verserer med tanke på at katastrofen skulle være over oss en gang til.

Alt som kan belyse de forskjellige muligheter er av interesse og bør studeres.

For noen måneder siden gikk filmen om likvideringen av Reinhard Heydrich over lerretet, hvor handlingen, som kjent, foregår i det okkuperte Tsjekkoslovakia under siste krig. Altså okkupasjonsforhold, som det kan være av interesse å studere. Publikum grøsset og gledet seg vel over at boddelen fikk sin bekomst. Trøstet seg kanskje med at skulle det gå så galt, vil det alltid være noen utenfor, som følger med og befri en for de verste tyranner.

Nå, en film er en film, og skal den ut på markedet bør den vel ha en appell som trekker publikum. Spørsmålet er da om produsenten har holdt seg så nær virkeligheten at det kan trekkes erfaringer av verdi ut av handlingen.

Etter filmen ble jeg interessert i tilfellet Heydrich og fant fram Joachim C. Fests bok: «Det tredje rikes ansikt». På side 143 kan man lese om Heydrich (noe forkortet):

I Praha opptrådte han ganske anderledes enn man hadde ventet —

Han la for dagen betydelig taktisk og psykologisk dyktighet —

Han var overraskende heldig med sine forsøk på å isolere de intellektuelle kretser, som tradisjonelt var talsmenn

for en kompromissløs nasjonalisme. Og det samme gjaldt hans forhold til arbeiderne og bøndene. Det lyktes ham å vinne dem for seg så langt at de uten begrensning stilte sin arbeidskraft til regimets rådighet. Han forbedret de sosiale forhold ved i vid utstrekning å overføre den sosiale orden som gjaldt i Tyskland. Han stilte de store hoteller og kursteder til disposisjon for det arbeidende folk og mottok tilmed deres representanter som sine gjester på Hradschin —

Det attentat han falt som offer for, var derfor planlagt og forberedt av tsjekkere i Storbritannia. I disse eksil-kretser hadde man med voksende uro vært vitne til hvor heldig Heydrich hadde vært med sin pasifiseringspolitikk —

Så vidt Fest, som ellers ikke er nådig mot Det tredje rikes augurer.

Altså: Hadde Heydrich innskrenket seg til å være en brutal bøddel og undertrykker hadde han fått leve videre, som et godt redskap for den psykologiske krigføring fra den annen side. Men på dette område sviktet han og måtte likvideres. Okkupantens fiender er ikke interessert i ro og orden, og folket selv teller jo så lite i krigens beinhard vurdering.

Man kan spørre: Hvis vår egen Terboven hadde fulgt en lignende linje, og hadde skapt ro og et slags samarbeid i Norge, hva så? Var han blitt likvidert? Ja, hvem vet!

Best å være forsiktig med teorier. Det beste er vel å prøve å unngå en ny okkupasjon.

Hafr.

Når maleriene må tas ned av veggene

Herr redaktør!

I en avis leser jeg at Churchills enke må ta sine malerier ned av veggene og selge dem på grunn av «Englands økonomiske harde tider».

Det er farlig her i verden å satse på feil hest.

Det var hva Winston Church-

hill gjorde seg skyldig i. Derved kom han i skade for å torpedere Det britiske verdensrike, — ellers ingen vanlig oppgave for en britisk statsminister. Derved kom han også i skade for å bane vei for fattigdom og nød i sitt land.

Det er triste greier når enken må ta maleriene av veggene og selge dem for å kunne klare da-

gens forpliktelser. Det er å håpe for enkens skyld at maleriene ihvertfall blir godt betalt.

Men også på dette felt er det Norge som har rekorden. Også i Norge måtte maleriene tas av veggene, dvs. det var det såkalte Erstatningsdirektoratet som hentet dem i hjemmene og som bestemte prisen. Prisen ble satt til

null komma null.

Om man så senere, som fhv. malerieier, beklager seg over en sånn forunderlig rettsordning, heter det at man *sutrer*.

I sannhet: Den som fremdeles bor i Norge, bor i et forunderlig land.

Utenlandsnordmann

La oss ikke glemme

hovedgrunnen til at vi meldte oss til fronten

Takk for din artikkel og takk for sist, Svein. Jeg minnes godt maidagene på Vollan i 1945, da jeg delte celle med deg.

Det hele ligger nå snart 32 år tilbake, og jeg var knapt 17 år den gangen. Men jeg minnes godt alt sammen, matrasjonene, matens beskaffenhet, bl. a. den surnede sild som gikk ned på høykant med bein og skinn. Ekstrarasjoner ble det jo også, for søppeldunkene inneholdt en del vi kunne forsyne oss av. Jeg husker også når vi måtte tømme de halvfulle gryter med deilig lapskaus og den overhalingen vi fikk av «kakkerlakkene» (svenskesoldatene) om vi forsøkte å spise av denne maten deres etter at den var kastet i søppelkassene.

EN HILSEN TIL SVEIN HALSE

Jeg minnes også straffe-ekseriseringen ute fengselsgården, hvor menn på opp til 70 år måtte delta, bl.a. losen med det hvite håret som vi måtte hjelpe inn på cella igjen etter «oppmykningen».

Heller ikke glemmer jeg fengselspresten, der han sto i celledøra med et smil om munnen, viftet med et avisutklipp og sa: «Det blir nok dødsstraff på dere, da.» Fordi vi var frontkjempere, sevfølgelig.

Når det gjelder den av våre cellekamerater som uttalte at dødsstraffen bare måtte gjelde dem som hadde båret våpen, så husker jeg godt hva han sa, men oppfattet ikke dette som noe annet enn en spontan reaksjon på

grunn av prestens opplysninger. Du og jeg hadde en annen bakgrunn enn mange av de andre som satt sammen med oss, og behandlingsmåten hadde gjort mange, og spesielt de eldre både redde og nedbrutte. Men det var jo ikke lenge før humøret igjen var på topp, og prestens uttalelser ble jo nærmest latterliggjort av oss.

Ellers vil jeg si at det er ytterst skremmende når en leser om de grusomheter som er begått og begås av kommunister, og som var grunnlaget for at femten tusen nordmenn meldte seg frivillig sammen med millioner andre fra hele Europa i håp om å hindre kommunismen i å

få herredømme bl. a. over de land som i dag er erobret. I boken «The Guinness Book of Records» (på norsk: «Først og størst») opplyses det bl. a. at 16 millioner mennesker hadde mistet livet i kommunistiske leirer inntil 1960, og at det har vært opptil 66 millioner fanger i disse leirer.

Ha det godt, Svein, og glem aldri hovedgrunnen til at vi meldte oss den gangen, Fremtiden vil vise om vårt håp om å slippe fra kommunismen vil gå i oppfyllelse. Ellers får vi hver dag være takknemlig for at vi er i live, for vi kunne godt vært blant de tusener av kamerater som er blitt der ute.

En venn

«Fjordenes Tidende» tar det ikke så nøye med sannheten

I vårt desembernummer gikk vi et lite innlegg av Ole Røyseth Brende, Florø. Vi hadde klippet det fra «Dag og Tid», noe vi også gjorde uttrykkelig oppmerksom på. Det har likevel ikke forhindret at Brende har fått gjennomgå for det passerte. Både en innsender og redaksjonen i «Fjordenes Tidende», Måløy, beskylder ham for å skrive «innlegg i nazi-avisen». At Brende gjør oppmerksom på at innlegget var klippet annet sted fra, ser ikke ut til å gjøre det minste inntrykk.

Også på annet vis omgås «Fjordenes Tidende» sannheten svært uforsiktig og skriver: «Slike aviser som dette («Folk og Land», altså. Red.) er det det norske folk gjennom sine skattepenger er med på å holde i live».

Det fremgår av hva avisen skriver, at den har lest «Folk og Land». Følgelig må den også vite at vi — i motsetning til f. eks. «Friheten» og «Ny Tid» — ikke noen gang har fått en eneste offentlig annonse, og det er jo på den måten stat og kommune deler ut milde gaver til pressen. Sannheten er jo at «Folk og Land» ingen andre inntekter har enn det avisens lesere betaler i kontingenter og bidrag. Men når det gjelder å få uttrykt sin forakt for de forferdelige NS-folk, er jo ikke sannheten det første man griper til.

Hvor er min gode hjelper Borgi?

Herr redaktør!

Sammen med en venn rømte jeg i 1943 i håpet (drømmen) om å bli flyger i England. Vi ble imidlertid arrestert utenfor Mysen, da vi ikke hadde frent til vår hjelper og ikke hadde grensesonepass.

Denne sak ble ikke oversendt tyskerne. Grunnet et «uhell» fikk tyskerne ikke greie på saken. Men Borgi — førstebetjent i Grensepolitiet med kontor i nærheten av Kirkeveien (den gamle politiskolen) greide opp i saken. Fengselsoppholdet ble kun 3 — tre — uker. På det tidspunkt kunne tyskerne idømme dødsstraff for forsøk på rømming.

Såvel min kamerat som jeg er meget takknemlige. Jeg skylder Borgi en fornyet takk og en god flaske whisky.

Hvor er Borgi å finne?

En takknemlig, Drammen

TAKK, Bjørn Skundberg!

Av Trygve Engen

Dette innlegget fant vi i «Nationen» 7. februar.

Takk for innlegget «Min far var ikke på Grini» i Nationen 27/1. Det var på tide dette var sagt, sagt rett ut, utan omskriving, men likevel på ein så sakleg og roleg måte at det må avtvinga respekt.

Dei som gjorde det muleg å leve her i landet i okkupasjonsåra og dei harde åra like etterpå, det var dei tusen kvinner og menn som stod på sin post og gjorde si plikt. På garden, i fiskarbåten, i kystfarten, i fabriken, i styre og stell i stat og kommune, i skule og kirke, utanfor og innanfor NS. Det var ikkje dei som stakk over grensa, heller ikkje dei som sprengde jarnvegar eller skaut ned politimenn — nei, det var alle dei gode og skikkelege nordmenn som ikkje var på Grini eller Falstad.

Derfor, takk for De sa dette, Bjørn Skundberg.

Trygve Engen

En protest til NRK mot «Mens far var på Grini»

Følgende brev ble sendt til NRK i januar.

Av Arne Arnes

Jeg ser i Programbladet at det går en ny «Nordvisjonsserie» i Fjernsynet. Den skal gå over flere avsnitt. Første avsnitt heter «Gestapo kommer», og hele serien heter «Mens far var på Grini».

Jeg tillater meg å spørre om vi snart skal få slutt på den slags sendinger fra vår statsmonopoliserte fjernsyn- og radiosender og i steden få sanne og realistiske skildringer fra krigens dager, sendinger som er representative for det norske folk under krigen.

Jeg er 62 år nå, og derfor husker jeg krigen og hva som hendte da og før. Jeg forlanger at Kringkastingen lager en ny serie som skal hete: «Mens far lå på tyskanlegg».

Det var nemlig 10 ganger så mange som hadde forsørgeren sin på tyskanlegg som på Grini og alle de såkalte konsentrasjonsleirene til sammen.

Derfor forlanger jeg sendinger fra krigen, representative for

90 prosent av det norske folk. Enda jeg selv har vokset opp i et velstandshjem, gjorde det et dypt inntrykk på meg å se hvordan det lysnet opp i det fattige arbeidermiljøet etter en liten mannsalder med arbeidsløshet og fattigdom. Da forsørgerne for første gang kom hjem med penger fra tyskanlegget.

Det var høysommeren 1940 at arbeidsløsheten ble avskaffet i Norge. Jeg husker hvordan de grå, bleke barneansiktene forvandlet seg til smil, fikk farve og viste tillitsfullhet og glede. Far var kommet hjem med lønning, 10 ganger så stor som underholdet fra fattigkassa. Nå kunne de også se opp og kjenne seg som like bra folk som andre.

Hva brydde de seg om storpolitikken og de store, liberale idealer han professor Keilhau skrek seg i ekstase over fra den andre siden av Nordsjøen? Kunne de leve på slikt? Ja, Keilhau og en liten minoritet som kalte seg selv for «eliten» hadde jo levdt høyt på sine idealer også under nødsårene (1921—1940), om de ikke alltid hadde levet for dem og etter dem.

Den egentlige sosialstaten med arbeid og skikkelig betaling for alle som ville, holdt sitt inntog i Norge sommeren 1940. Samtidig fikk vi en planmessig gjennomført, langsom inflasjon, Hjalmar Schachts oppfinnelse, det motsatte av deflasjon og pengeavguderi, som var praktisert før. Den linjen har siden vært fulgt.

90 prosent av det norske folk fulgte opp om utviklingen og tok seg arbeid hvor det var å få. Og det var hos tyskerne, det, de som hadde tatt landet med en divisjon soldater og forsto seg på administrasjon og visste hva sosialisme i praksis var fra før. Nå fikk den vanlige arbeider i Norge en hel lærerlønn. For de som rømte, var slikt utenkkelig. For arbeiderfamiliene var det en drøm, etter å ha vært knugget av ydmykkelser, sult og nød.

Og så bøndene da. Det ble slutt med slitet for Hypotekbanken, tvangsauksjonene, utkastelsene, gjeldsmeglingen (fra 1935). Lensmannsdrengen kom ikke lenger pr. tråsykkel på utpanting for skatt. Arbeidernes nye kjøpekraft gjorde bondeyrket plutselig lønnsomt og menneskeverdig.

Jeg og sikkert mange med meg venter nå å få det norske folks liv under krigen fremstilt som det virkelig var. Vi ønsker sannheten om de 90 prosent av folket. Ikke de som rømte fra familiene sine og lot sine motstandere forsørge dem.

Jeg venter på reaksjon på dette brevet fra kringkastingen.

Vørdsamt
Arne Arnes

Svar med vennlig hilsen fra kringkastingssjef Torolf Elster av 21. 1. 1977:

«De ber om et svar på Deres brev. Det vil neppe være noen overraskelse for Dem at svaret må være at vi ikke på noe punkt kan dele Deres synspunkter.»

«Misforståtte jøssinger?»

Av I. Olavsén

Herr redaktør!

Trygve Engen skriver alltid godt, og han må være en god medarbeider å ha. En bitteliten innvending må jeg likevel ha lov å komme med.

I februarnummeret sier Engen om en tidligere, nokså sur innsender: «Likevel må eg tilstå at (Forts. side 14)

Har det noen gang eksistert samme rett for Tor som for Loke?

Av Kjell Haugimellom

Herr redaktør!

Før storkrigens dager anså jeg USA som et godt demokrati. Bare to partier slåss om makten. At det samme demokrati under ledelse av verdens største demokrat ordnet det slik at halve Europa ble kommunistisk, er en annen sak.

I dag har vi bl. a. et demokrati som heter Deutsche Demokratische Republik (DDR). Den gang Jericos murer ble satt opp rundt byen, var det for å holde volds menn ute. DDR's demokratiske mur, som deler et stort folk

i to, har antagelig andre hensikter. Her må folk mures inne så de ikke faller blant ulver og røvere som har et annet demokratisk syn.

Også her tillands har vi flere former for demokrati: Bedrifts-

demokrati f. eks. og noe som heter nærdemokrati, hva nå det er for et slag.

I demokratiets navn går en til angrep på de såkalte «høyre»-ekstremister, maner frem gasskamre, natt og skoddeheimer, og mye annet. Innføring av ar- (Forts. side 14)

MÅNEDENS
«PERNILLE»:

I PÅSKEN KOMMER «KORSEDDERKOPPENE»!

Et menneske, som har vært min venn i et par års tid, men som oppdaget mine foreldres skumle fortid, og trakk seg tilbake noen måneder før jul, ville tydeligvis sende sin siste hilsen i form av Michelets «Jernkorset» til jul. Si det med blomster, si det med bøker, og sistnevnte er angivelig den beste julegave.

Først i disse dager etter lesning av diverse kommentarer til denne angivelige dokumentarroman, har jeg tatt den for meg.

Intet under at Oktoberforlaget har gått i dekning. Når den Solbriste hirdmann Iversen, attpåtil perfeksjonert i skurkomani i Argentina, bryner pistolene, kan noen og hver bli het om ørene. Underlig er det at Gyldendals Forlag har

turt å utsette seg for Iversens skurkdrevne voldsplaner, hvis da ikke den «indre krets» bak Iversen beskytter Brigte Jensen.

Fra spøk til bittert alvor: På 32. året er de som fikk tittelen landssvikere fritt vilt, selv AKP(m-l)'s bidrag til hetsen utgis på Gyldendal.

Men Michelet tar jo så sørgelig feil når han tror at det er fra science-fictionbanditten Iversen og den «indre krets» at den virkelige fare truer. Han er mann, og Lenin, Stalin, Mao, Ho Chi Minh og Kanskje også Hitler, som alle var fremragende representanter for det rendyrkede maskuline, kjemper om herredømmet i hans hjerne. Så overser han at manneveit er vel behende, mens kvinnelist er uten

ende.

I ly av mannssamfunnet er det at vi, fordømte kvinner og døtre og hustruer av fordømte menn har bygget opp vår hemmelige organisasjon: «Korsedderkoppene».

Et Ufobesøk på en seter i fjellet ovenfor Vågå i 1969 ga støtet til det hele. I over to timer talte besetningen fra denne Ufoen, hvor besetningen bare besto av kvinner fra planeten «Stellus», som kretser rundt Sirius, med de to seterjentene, begge døtre av landssvikere.

De fortalte om livet på «Stellus», hvor kvinnene var de ledende og mennene bare var opptatt av å bryte håndbak og finne opp nye slipsknuter. Noen få var funnet verdige til å være kokker, og en del var opptatt med å bære vann

og ved til disse. Kvinnene på «Stellus» planla invasjon på Jorden for å befri dens kvinner fra deres over to tusenårige underdanighet, og innføre evig fred på Jorden som det hadde vært på «Stellus» de siste tretusen år etter at kvinnene overtok.

Men det hele måtte forberedes med en 5. kolonne på jorden, for «Stellus» hadde bare begrensede ressurser, og antall Ufoer til disposisjon var begrenset.

Liv, den ene av seterjentene, spurte om hvorfor nettopp hun og venninnen var utplukket. «Dere», svarte lederen for Ufoeksedisjonen, «har foreldre som ble hårdt straffet for det som ble kalt for landssvik. Disse må kunne forklare dere hvordan landssvik virkelig

forberedes. Så skal dere velge ut de første håndplukkede kontakter, og disse sine, til dere har celler over hele Norge, og forberede alt.» Her overleverte hun et verk på flere hundre sider. «Her står alt, på norsk, intet sprog i universet er oss fremmed. Alle detaljer står nedskrevet her. Vi har befridd andre kloder i Melkeveien, og nå står det dere kaller for Jorden, men hva vi kaller «Fnugget» for tur. Intet sted var kvinnene så annenrangs som der. Vi kommer i påsken... (dette årstallet må jeg nok hemmeligholde), i påsken er hele Norge på ferie, og i løpet av en time har dere overtatt. Og har dere og vi det viktigste land på jorden, Norge, og slik ser det ut

(Forts. side 14)

Her er resultatet av «VALG-GALLUPEN» blant våre lesere

Vi vil gjerne si en hjertelig takk til alle lesere som har fulgt vår anmodning om å svare på spørsmålet «Hvem bør vi NS-folk stemme på?» Mange har gjort seg stor møye og skrevet lange brev med detaljerte begrunnelser for sine standpunkter. Av plassgrunner er vi imidlertid avskåret fra å gjengi alt dette, men må nøye oss med å gjengi korte utdrag av noen få av brevene. Ut over det skal vi avholde oss fra å komme med noen kommentarer.

Her er resultatet av «undersøkelsen»:

Vurder hver enkelt kandidat og hvert parti etter hvordan de har stillet seg til NS-folk	28,7 %
Stem Fremskrittspartiet (ALP)	27,4 %
Vi bør ikke stemme på noen av de eksisterende partier	25,3 %
Stem borgerlig	11,2 %
Stem Frie Folkevalgte	7,4 %

Og her er noen av begrunnelsene:

Vurder!

Gi din stemme til det partiet du mener vil ta vare på vår norske jord og de kulturverdier som er knyttet til vårt nasjonale bygdesamfunn! Det var det du gikk inn for som medlem av NS. Det var et samlet Norge, ikke et parti-Norge Nasjonal Samling gikk inn for.

Per Lie d. e.

Målt med dagens målestokk ville vårt parti med sitt medlems-tall fra krigsårene ha vært landets nest største parti i dag. Dis-

se menneskene, hvis hederlige hovedtanke det var å få landet velberget gjennom krigen, vil med sin naturlige motivering kunne «takke for sist» og med selvspekt si at dette valget er vårt!

R., Østfold

Min mening er iallfall at samtlige regjeringsmedlemmer med alle deres etterkommere bør være tabu for oss, regnet fra 1935 til nå, unntatt okkupasjonstiden. Det blir adskillige strykninger av dette, men rensligheten teller meget.

J., Hedmark

Stem Fremskrittspartiet!

Vårt ønske er jo at det kunne kommet et helt nytt nasjonalt parti som virkelig kunne gi oss et alternativ til alt det «partipolitiske sludder». Hvis et slikt parti ikke skulle dukke opp før stortingsvalget, vil jeg anbefale at vi stemmer på «Fremskrittspartiet» under den uttrykkelige forutsetning at dette parti programfester at «landssvik»-stempel fjernes fra alle NS-folk.

Sannhetssøker, Oslo

Det finnes bare ett parti som tydelig har sagt fra offentlig, også på TV-skjermen (modig gjort), at også tidl. NS-folk er velkommen, nemlig ALP, som nu forøvrig forandrer sitt navn til Fremskrittspartiet.

H., Nordland

Anders Langes Parti (Fremskrittspartiet) er det eneste norske parti som klart tar avstand fra all kommunistisk og marxistisk politikk både i skrift og tale, og kanskje ikke minst fra Stortingets talerstol gjør dette kjent, skjønt dette kanskje ikke kommer tydelig nok frem, takket være pressens evne til å tie partiet i hjel eller skade det på andre måter. ALP er også det eneste parti som ikke bare krever et sterkt forsvar, men det er også villig til å bevilge de penger som trengs.

NS-medlem 1933, Akershus

Stem borgerlig!

For mange år siden gjorde en del av oss en innsats i form av kurs og foredrag for Fedrelandslaget. Hovedmeningen med Fedrelandslaget var å reise en bevegelse som sto «over partiene». Derfor skulle vi som ble sendt rundt ikke favorisere noen av disse partier, men dra følgende konklusjon: «Stem borgerlig!». Hvem av våre borgerlige partier i dag fortjener vår stemme? Dette kaster jeg frem som et tankekors for mine venner.

P. D., Oslo

Då eg hadde sona og var ferdig med Ragnarok og fenge att stemmeretten, stemte eg ei tid med Senterpartiet. Men eg fann snart ut at det hadde ingen hensikt, då dei ikkje lyfta ein finger for å hjelpe oss NS. Og slik er det med alle politiske parti. Dei vil ikkje godkjenna oss som likeverdige borgarar, og det ga dei også bevis på med det som skjedde nyleg på sporvegen i Oslo.

Johan Totland, Hordaland

Stem Frie Folkevalgte!

Kvinnenes Frie Folkevalgte visste eg, sant å seie, svært lite om før eg i fjor vår slumpa til å treffe Vera Grønlund personleg og fekk i hendene eit lite stensilert skrift. Seinare har eg med aukande interesse lese eit par artiklar av henne i Folk og Land». Truleg er det mange, som på liknande vis som eg har avvist den rørsle berre p.g.a. namnet. Det minte så alt for sterkt om «kvinnefront», og slikt hadde vi då så visst sett nok av. Men «Frie folkevalgte» er ikkje nokon revolusjonær «kvinnefront» med fri abort, ville streiker, 50% kvinner i styringsverket og kvinner i forsvar og tung industri. Nei, F.F. er etter mi meining ei rørsle som har vilkår for å vekse seg til ei kamprørsle med kvass brodd mot partokratiet og det falske demokratiet som vi har i dag.

Trygve Engen, Nordland

Ikke stem!

Jeg er bonde. Jeg har tid til å vente. En gang vil det skje. I mellomtiden akter jeg å holde min sti ren. Jeg stemmer ikke.

O., Oppland

Difor meiner eg at ingen ta dei etablerte partia på Stortinget hev ein tankje um rettferd og likestilling, for ikkje å snakke um oppreising for tidl. NS-folk — og kvifor skal me då støtte dei i stemmekvegjakta?

G., Buskerud

Jeg synes ikke vi skal stemme på noe parti. Vi må vel engang lære av å være godtroende. Halve løfter om forståelse for vår sak har vi hørt så ofte uten at noen tør ta til orde mot den urett vi har vært utsatt for. Fortsatt blir vi stadig diskriminert og sjikanert i presse, radio og fjernsyn, ja enndog i rettsvesenet.

S., Oppland

Vi synes dette er et interessant, menneskelig dokument som mange kan ha godt av å lese.

Hvordan jeg tenkte og tenker

Herr redaktør!

Den som gidder å følge med litt i det som skjer rundt om i verden, kan vel ikke ha unngått å legge merke til at det i mange år har pågått en drakamp mellom kommunistene på den ene siden og den såkalte frie verden på den annen side om å skaffe seg tilhengere rundt om i verden. Den tid da en mann var seg sjøl nok er vel stort sett forbi; men det er mange overgangsformer i verdenspolitikken fra dem som tror på det private initiativ med sjølbergingstanker som grunnlag (konservative) via sosialliberalismen, sosialdemokratiet — og som her i Norge nå — at sosialdemokratiet har tilpasset seg folkesosialistene i den grad at vi kanskje er i ferd med å få et sosialist-diktatur. Det er vel tvisomt å kalle et folkevalgt styre for et diktatur, men det har i alle fall blitt gjort om det nasjonalsosialistiske tyske arbeiderparti under Hitler ledelse. *Demokrati er vel*

forøvrig det mest misbrukte ord i hele verden. De mest systematiske gjennomførte diktaturstyrene ynder som kjent å kalle seg folkedemokratier. —

★

Mitt politiske livssyn er preget for livet av den russiske revolusjon og all den hungersnød og elendighet som borgerkrigen førte med seg. Russerne tapte jo den 1. verdenskrigen mot tyskerne og all elendigheten gav grobunn for flere reformvennlige bevegelser. Kommunistene — ledet av Lenin — var ikke mange, men de var slue, og forsto å spille de andre ut mot hverandre i innbyrdes krig slik at de selv til slutt fikk overtaket. Jeg var bare en liten skolegutt den gang, men jeg husker redslene ble beskrevet i Nationen og fotografier av sultende og foreldreløse barn som streifet om i det veldige landet i tusenvis, ja, hundretusenvis på jakt etter

Av Ola Kvisle

noe å spise og et sted å være. Og fort vekk fotografier av utmagrede og døde barn — utstrakt på marken. Da var det at Nasjonenes Forbund — med Fridtjof Nansen som primus motor og leder organiserte sitt verdige hjelpearbeide. Og som sin nærmeste medarbeider og sjef for hjelpekontoret i verste hungersdistriktet — Charkow-distriktet — hadde han sin landsmann Vidkun Quisling, som var til særdeles god nytte for Nansen fordi han kunne det russiske språket, og også fordi han var et arbeidsjern av de sjeldne (cfr. Liv Nansen Høyers bok: «Nansen og Verden»). Jeg var bare en av mange skolebarn som gikk omkring i skolekretsen og samlet inn penger til hjelp for de sultende og foreldreløse barn i Russland den gang. Slike opplevelser i barndommen er noe som man husker på, og jeg fikk en inngrodd redsel for krig og

borgerkrig. Det var også frykt for å komme i krig med landsmenn som mer enn noe annet gjorde at jeg ikke meldte meg til Quislings hird. Forøvrig hadde jeg den samme tro på — og 'illit til Vidkun Quisling som var så vanlig blant NS-medlemmer. Jeg har aldri trodd noe på dette at han var en forræder. Hvis man skal forstå Vidkun Quisling så må man ha kjennskap til hva han opplevde i de år han var i Russland og erfarte hva klassekamp og borgerkrig fører til. Han skrev i Tidens Tegn og fikk senere gitt ut i bokform *Russland og Vi* — en kraftig advarsel til demokratiske og frie land. Det eneste jeg kan erindre at han roste kommunist-diktaturet for, var den måten som det hadde løst raseproblemen på. Men — de revolusjonære var i mange år nokså aktive også her i landet og noen ble dømt for revolusjonær virksomhet, bl.a. senere statsminister Einar Gerhardsen — i 1924 — mens Paal Berg var

justisminister. Da Nasjonal Samling ble stiftet i 1933 trodde jeg at dette var den gyldne mellomveien mellom kommunismen og kapitalismen. Og da jeg i august 1946 sto for retten tiltalt for landssvik, leste jeg opp en *betenkning* som jeg gjerne vil gjøre kjent — i håp om at de som leser dette, vil forstå meg. Og jeg siterer her en del av denne betenkningen:

«I anledning av at undertegnede er satt under tiltale for landssvik, vil jeg i korthet be om å få redegjøre for mitt politiske livssyn og mitt medlemskap i Nasjonal Samling som forhåpentligvis vil overbevise de ærede myndigheter om at mitt medlemskap i NS ikke har noe med landssvik å gjøre. Mitt nasjonale og sosialistiske livssyn har jeg hatt helt fra jeg var barn. Dengang vakte den store stands- og rangsforskjell og arbeidsgivernes utbytting av arbeiderne, som ofte arbeidet for den rene sultelønn, mine sosiale følelser. En alminnelig arbeidsmann nådde sjelden eller aldri fram til velstand, mens de rike, som i forveien hadde mer enn nok,

(Forts. side 14)

FRA VÅR NORSKE «UNDERGRUNNSLITTERATUR»

Her i Norge og i andre vestlige land er «undergrunnsliteratur» noe som ikke direkte er forbudt, men som «anstendige» forlag ikke vil ta sine fingre i.

Rundt omkring i landet ligger antageligvis hundrevis av manuskripter som forteller hva NS-folk har opplevd, hvordan de tenker og reagerer. Vi kjenner bare en brøkdel av disse manuskripter. Noe er gitt ut på eget forlag, men det meste ligger fremdeles gjemt i skrivebordsskuffene. Felles for alle disse manuskripter er at de ikke er bearbejdet og finpusset av profesjonelle forlagskonsulenter. Til gjengjeld er de umiddelbare og ekte, sanne uttrykk for følelser som ikke har latt seg undertrykke. Så er da

også det meste av det som skildres, selvopplevde ting.

Det utvalg vi her har gjort, konsentrerer seg mest om det sjokk det var for hederlige og anstendige mennesker, helt uventet og uforberedt, å bli behandlet som samfunnets utskudd.

Noen lurer på hvorfor NS-folk fremdeles, mer enn 30 år etter krigens slutt, er «uforbederlige». Kanskje disse korte utdrag av «undergrunns-litteraturen» kan gi enkelte en forklaring på det.

Noen av forfatterne trer frem under sitt riktige navn. Situasjonen i det «demokratiske» Norge er imidlertid fortsatt den at noen av livsviktige grunner er nødt til å bruke pseudonym.

Dette avsnittet fra boken «De utstøtte», har vi stjålet. Vi vet nemlig ikke hvem som har opphavsretten og har ikke kunnet be om lov til å gjengi dette, men håper på velvilje. Boken ble utgitt av forlaget «Samtidskunnskap» i 1948.

ARRESTASJONEN

Av Bjørn Vardaas

Juletider det første krigsåret kom der etpar karer til han. De snakket om partiet, han burde melde seg inn, for sin egen, sin familie og landets skyld. Han hørte på, skottet bort på Ingrid. Ho fulgte godt med, men sa ingenting. Karene la ut om vanstyret etter forrige krig, om arbeidsløsheten, tvangsauksjonene og all elendigheten. Og nå det verste av alt: landet i krig. Men det nasjonale partiet ville fred og nøytralitet, frihet, en låg rente og rett til arbeid for alle.

Tormod syntes dette var så riktig, han var så hjertelig enig. Han skrev seg da de trakk opp innmeldingsblanketten. Karene vilde ha Ingrid også med. Han lo og sa ho fikk gjøre som ho vilde.

«Eg vil som du», sa ho, og skreiv. Det strømmet så varmt gjennom han, han treiv Bjørg som svinset på golvet, og klemte henne.

«Skriv henne og», sa han overgitt. Alle smilte. Ho var for ung, sa de, men jentungen kunde være glad for at hennes foreldre hadde vett og lykke til å være med å bygge opp det nye Norge, et bedre Norge enn det som nå lå svimeslått og sveket.

Og så hadde han og kona klamret seg til denne utvei, den eneste frelse. Han ble en ivrig partimann. Det var jo han og hans det gjaldt, kampen for heim og fedreland.

De slet seg gjennom krigens år. Men det gjorde ingenting. Hans hele verden var heimen og de to der. Bjørg ble mer og mer pappas jente. Det var nesten så Ingrid kunde føle seg sjalu, men det bare varmet likevel, for ho visste så vel at Bjørg var like meget mammas jente, bare det at pappas enda heitere og heftigere kjærlighet gjorde sterkere utslag, som gav sterkere gjenklang.

Da flaggene fløy til topps i de herlige maidager var det en stille, rik glede på Haugen.

«Ingrid», sa han, «me er komme vel gjennom krigen, me hev mest ikkje skuld på garden, no bli det bra». Ho så varmt på

han. Og igjen ble det Bjørg somvondt å se slik smerte og redsel. Han fikk den inderlige klem som han gjerne vilde gitt sin kone, hadde det ikke vært midt på lyse dagen.

Men så. — Det svartnet enda for øynene der han satt blandt fangene, når han tenkte på det som skjedde. Og han tenkte på det ustanselig, dag og natt. Han sov aldri ordentlig, det var bare halvt bevisst dvale, men pinen var like levende. Inn i stuen tumlet flere bevapnede menn.

«Heil og sæl, landssviker! Opp med hendene, kjeltring. Ut med deg! Du skal først i fengsel, og så skytes!»

Alt i stuen danset for øynene hans. Han kjente et fryktelig trykk for brystet, trodde ellers at han drømte. Han hørte disse fæle ord, men trodde ikke de kunde være rettet til han. Han rykket til ved at Bjørg satte i et hyl og klamret seg til kneet hans, kvit av redsel. Han løftet henne opp. Ho slo sine små armer rundt halsen hans og klemte med slike krefter så han syntes det var forunderlig at ho kunde være så sterk. Han vred på hodet og så på Ingrid. Ho var kvitere enn snøen, sto der stiv som et lik. Hennes øyne var stive, glassaktige, ho så ut som en støtte, et lik. Det gjorde så gremmelig

de bli med. Han fikk med stor møye løsnet Bjørgs armer og satte henne ned på gulvet. Men ho klamret seg til beina hans og hikstegråt.

«Tak Bjørg du, Ingrid», sa han stilt. Nå liksom våknet Ingrid. Forvillet og redd så ho seg rundt.

«Du lyt ta deg av Bjørg, eg må fylgja med desse karene». Han ble rolig av sine egne rolige ord. Det virket også på Ingrid. Ho gikk bort og tok Bjørg til seg. Men ho måtte løsne de små nevene som klamret seg fast i farens bukser.

«Så avsted», kommanderte en av karene og skjov han mot døren med geværpipene.

«Eg er ikkje fårleg, de treng ikkje vera redde», sa han.

«Hold kjeft, landssviker!» var svaret. I døren snudde han hodet og så Ingrid stå ved komfyren med Bjørg på armen. I Ingrid ansikt så han sorg og fortvilelse, men fra Bjørgs øyne lyste vanvitet.

«Papa», ropte ho så hjerteskjærende at han aldri hadde kjent noe så forferdelig vondt. Så smalt døren i bak han. Han husket bare som i en vond draum at han ble skjovet og skumpet opp på en lastebil og kjørt avsted. Men allstødt så han for seg det grufulle syn: den forskremte kvinne med et vanvittig barn på armen. Og dette var hans Ingrid og hans Bjørg! Pinen reiv og sleit i han. Han visste han aldri vilde få fred for dette synet. Og smerten minket ikke, den øket, for han tenkte på de lidelser hans kjære måtte gjennomgå, visste at de led like meget som han, ja mer. Og denne dumpe, knugende forfærdelse over å ha brakt ulykke, ulykke og navnløs gru og elendighet over heimen og sine.

Han bare oppfattet halvt at han var sammen med mange, at de drøftet stillingen, snakket og lo. Han spiste nesten ikke, hans søvn var en slags halv-våken dump dvale. De andre snakket til han. Noen sa han måtte ta seg sammen. Andre prøvde å trøste han. Han hørte ordene. Meningsløse velmente ord. Men varmen i dem, meningen med dem gikk han forbi. Arme, tro skyldige medskapninger, de skjønnte ikke dette, skjønnte ikke hva som hadde rammet han.

De kom

Av Kai Normann

*De kom fra Belgias byer,
de kom fra det høye Nord,
de kom fra hele Europa
til vern om fedrenes jord.*

*De kom, de stålsatte skarer
til kamp mot faren fra øst.
De kom da Germania kalte
med stammens eldgamle røst.*

*De kom, de høyreiste karer,
I Europas brusende vår,
de kom fra slott og fra hytte,
fra verksted og bondegård.*

*Studenten drog fra sin fremtid,
den nygifte drog fra sin brud...
Var de da ikke helter?
Kalte dem ikke Gud?*

*De kom, de gamle, men sterke
gråspregte nu, men tro.
Og sammen i ildstormen drog de
og sammen til døden de sto.*

I FANGELEIREN

Av Astrid Berge

Forfatterinnen har utgitt flere bøker på eget forlag. Dette avsnittet er fra boken «Hvem er du, dr. Paras?» som forteller om en front-søsters opplevelser i hjemlandet i krigens siste tid og like etter.

Kommet gjennom piggråden stanset bilen utenfor døren til en stor grå bygning. Der ble hun overlatt til en brutal type i teddybjørn-dress og rund lue med et merke i siden. Typen kløp henne i armen og førte henne gjennom en lang gang. Så ut som han likte det, utstøtte av og til noen tilfredse grynt og kløp litt hardere. Ved enden av gangen låste han opp en dør og dyttet henne innenfor. Sur stank av innestengt luft slo henne i møte. Den sved i nesen. Døren ble låst bak henne. Som i en ond drøm hørte hun de tunge skrittene fjernes seg, og til sist bli helt borte. Men tilbake i ørene satt kneppet av dørlåsen da den smalt i. Den sank tung og døvende gjennom bevisstheten.

Der sto hun. Med hvirvelstorm inne i seg, sus i hodet og tåke for øynene. Nå sviktet bena. En krakk danset et sted inne i tåken. Hun dro seg borttil og sank ned. Alt ble uvirkelig. En ustyrtelig mengde øyne stirret på henne. For enhver pris måtte hun holde seg oppe. Sitte pent. Og stille. Disse øynene — De kom ut av mørket og tåken. Nærmere — nærmere. Hun ville skrike. Tvang seg.

Nei. Nei.

Dette var ikke sant. Uvirkelig. Alt. En ond drøm. Det var ikke henne som satt her. Hjørdis Holt — Røde Kors søster. Alldeles umulig. Løgn. Og bedrag. Galenskap.

Hun lukket øynene og forsøkte å komme vekk fra dette uhyrlige og tilbake til det hun hadde forlatt. Men det lyktes ikke. Hun var og ble innesperret. Arrestert som en annen forbryter. Ikke til å komme forbi, — bare å venne seg til å se virkeligheten i øynene.

Hun hørte stemmer — hvisking, åpnet øynene og så seg omkring. Rommet var overfylt av brisker i to høyder. Midt på gulvet var det så vidt plass til et bord og to krakker. I et hjørne sto to sinkbøtter og en kasse med to vaskefat på toppen. I den halvdelen av rommet som var lengst borte fra vinduet, sto en del kvinner sammenstuet, bleke og forskremte. Kvinner i alle aldre. Noen med pussige, snauklipte hoder. Så ut som forvokste babyer.

Dette var alt for komisk. Re-ne komediespillet. Satt i scene av forvirrede hjerner. Hun begynte å le.

Hvordan ville Florence Nightingale ha tatt en slik situasjon? — Hun ville blitt rasende og

gjort rent bord. Og det var det eneste riktige. Rent bord.

Fangene hadde nå flokket seg om henne ved bordet. Hun så på dem med medynk. Var tydelig at her hadde skortet både på mat og søvn. Men forbrytere? Nei. Og nå var hun selv en av dem.

«Hvorfor lufter dere ikke? Her går det jo ikke an å puste.»

«Tør ikke.»

«Hvorfor det?»

«Det er forbudt å nærme seg vinduet.»

«Jaså. Det er altså meningen vi skal krepere av mangel på surstoff.» Hun reiste seg, gikk bort og så nærmere på bøttene og vaskefatene. «Er det bare disse to fatene til hele denne flokken? Til og med uhygieniske fat hvor store emaljeflak er falt ut.»

«Ja, og hele morgentoaletet skal være unnagjort på en halv time. Kledd, vasket, sengene oppredd — og bruk av bøttene.»

Hun så på de unge, snauklipte jentene med pigghåret og tenkte: Er det noen av disse som har syfilis? — Siden fikk hun vite at der var en.

«Bruker dere begge bøttene

til det samme?»

«Nei, i den ene får vi rent vann.»

«Får dere ikke bruke klosettet?»

«Å, nei! Bøtten blir tømt hver morgen.»

«Men vinduet må opp,» sa hun bestemt.

«Nei!» skrek de i kor. «De skyter!»

«Det tør de ikke.» Hun gikk resolutt bort til vinduet og åpnet.

Straks lød et brøl der ute. «Lukk vinduet og fjern deg!»

«Kom hit! Jeg vil snakke med deg!» ropte hun tilbake.

«Fjern deg — eller jeg skyter!»

«Det gjør du ikke.»

Han gjorde det. Kvinnene skrek.

Hjørdis snudde seg for å se om noen var truffet. Men de var gått i dekning i den borteste kroken. Kulen sto i innerste veggen. Nå lente hun seg langt ut av vinduet.

«Kom hit! Jeg vil snakke med deg, hører du!»

«Dra deg vekk!»

Hun sto.

Noen ansikter viste seg i vin-

duene her og der i etasjene bortover.

Et nytt skudd braket løs. Og nye redselsskrik fra kvinnene. Det skingret i knust glass. Kulen hadde gått gjennom den halvdel av vinduet som ikke var åpent.

«Du er en kloss til å skyte. Ubrukelig ved fronten.»

«Helvetes kvinnfolk!» Han dro seg vekk.

I luftepausen traff hun Ella Thorsen, — satt inne som «tyskertøs». Hun hadde mistet alle sine mørke krøller. Det hadde vært en nydelse for Trygve Slettemo å klippe dem av henne. Hun hadde nå tullet hodet inn i et rødt skaut. For øvrig tok hun situasjonen med humør, og var blitt slank og gjennomslitt i likhet med alle de andre. Men svor dyrt og hellig at hun ikke skulle bli i dette *lusete* landet en dag lenger enn høyst nødvendig.

Men Hjørdis ble for brysom for de ansvarshavende. Hun forlangte både det ene og det annet av sanitære og humanitære forbedringer. Og ble av en fnsyende leirsjef gjort oppmerksom på at dette skulle ikke være noe rekreasjonsopphold.

Dessuten gikk hun og brisket seg i sykesøsteruniform. De bestemte seg til å klippe fjærene av henne. Og det gjorde de. Hun ble hentet og kledd av og ble iført tysk soldatuniform.

Under hele prosessen forandret hun ikke en mine. Men før hun forlot åstedet gjorde hun flott honnør for plageåndene. Den ene så ut som han ikke følte seg riktig vel. Fantes altså litt anstendighet også her.

— Men det kommer en dag etter denne. — Røde Kors kommer. Og Tore kommer. Her skal bli alle tiders oppvask.

— Det kommer en dag. — Det viste seg at den tyske uniformen hadde en forunderlig virkning på tyskerjentene. De glemte hele sin forsiktighet og ropte: «Heil Hitler!» ved synet av Hjørdis.

Vaktene skummet av raseri. Jentene ble kommandert ut og stilt med nesen mot muren. Der sto de i timevis til de besvimte, den ene etter den andre. Den

frekkeste av dem, en ung jente med oppstoppernese, fikk mørkecelle.

Den tyske uniformen tjente ikke sin hensikt. Ble i det hele tatt en skuffelse. Hjørdis var like brysom, fortsatte ufortrødent å mase om forbedringer. Men uten resultat. Det eneste hun oppnådde var tillatelse for samtlige fanger til å benytte leirens w.c. Men kun med følge av en vakt.

Hjørdis måtte med bitterhet erkjenne at hun ikke var noen Florence Nightingale. Skuffelser på alle kanter og bauger.

Da Hitler-hilsenen ikke avtok, men tvert imot bredte seg over hele leiren, ble det i all stillhet en natt foretatt en rask ombytting. Om morgenen kunne Hjørdis igjen stille opp i sin kjære søsteruniform.

Men her var ikke bare tyskerjenter blant de kvinnelige fanger. Der var også en annen kategori, — et innslag av politiske fanger. Kvinner som for de fleste vedkommende utelukkende hadde drevet humanitært arbeid blant sivilbefolkningen. Her gikk de omkring med et overbærende smil og fant seg tålmodig i sine plageånders mangfoldige onde anslag. Alle hellig overbevist om at de hadde gjort sin ærlige plikt mot folk og land. Bevisstheten om det ga dem ryggstø og hindret dem i å bryte sammen.

Hjørdis «blødde» for dem.

Blant disse var fru Bakke, den døde fylkesførerens kone.

Hennes varme smil gjorde en stakkar godt langt inn i sjelen. Hun og Hjørdis holdt til på samme sal, sammen med atten andre. Hun fortalte om redselsskvelten da pøbelen ødela hjemmet hennes. Hun og barna hadde kommet seg ut bakveien og hadde søkt tilflukt på kirkegården, bak gravkapellet. Om natten i mørket lurte de seg tilbake til det tomme huset, som var rassert både for mat og møbler.

«Barna var sultne og gråt, men sovnet til slutt på gulvet. En på hver side av meg med hodet i fanget mitt. Jeg satt støttet opp mot veggen. Det trakk fra de istykkerslåtte vinduer. Jeg frøs. Om morgenen mens barna

(Forts. side 14)

Minneord som aldri ble lest

Frontkjempernes kamerat-fest ifjor, som ble avlyst på grunn av provokasjoner, hadde en post på programmet som var viet de falnes minne.

Minneordene er gjengitt nedenfor og taler for seg selv.

Der ute et sted finns din venn fra den gangen!

Han kan ikke komme til festen i kveld.

Han ber meg å hilse til deg og de andre, han hviler der ute — et sted for seg selv.

Han takker for tiden da dere var sammen, han takker for hjelpen — for trøst, ja for alt, han har bare sovnet på sletten der ute, han er ikke borte — Han har ikke falt!

Han tror at vi andre — som lever her hjemme

har gjort hva vi kan for å hevde hans rett!

Han tror at den kampen han kjempet — og led for, har samlet — og gjort dette landet til ett.

Han tror på at Norge — vil hedre de falne, og mene — at alle som falt for sitt land,

fortjener å nevnes når bautaer reises.

De småliges rett var å vise bort ham!

Det finns ingen heder for landet og folket

som håner en ungdom beredt for sitt land.

Idag står de selv der — med ryggen mot veggen, og fienden den samme — som dengang for ham.

Den gangen var viljen til offer — en heder —

Ti-tusner av ungdom fra Norden beredt —

At våpnene fortsatt mot Østfronten peker, betyr at snart kreves det offer og vett!

Der ute et sted finns din venn fra den gangen!

Han fikk ingen blomst på sin grav disse år,

han har bare oss — vi som samles her hjemme

og minnes ærbødig fra ungdommens vår.

En mørkerød strime av blod på en panne,

et usikkert — hjelpeløst bedende blikk.

Han har bare sovnet på sletten der ute,

en seng kledd med muld — det var alt som han fikk!

RB.

BITRE MINNER

Av Hj. Hvida

«Dette avsnittet er hentet fra «Vemund og Ingegjerd», en realistisk skildring av harde og bitre motsetninger i en bygd på Hedemarken de første årene etter krigen.»

«Det er ganske rart,» sa han, «det er ikke mere enn vel en time siden Vemund og jeg snakket fram på om vi noensinne fikk tak på «menederen» og Lars Ving, og nå har vi alt hatt anledningen og benyttet den også,» la han til.

«Anledningen ja, men hva med etterspillet,» spurte den praktiske Hildur.

Tore smilte så meget som hans opphovnede ansikt tillot.

«Jeg tror ikke vi behøver å ta det så høytidelig. Dere hørte vel hva Vemund sa til Harald. Vemund har nemlig et eller annet fryktelig tak på Harald. Jeg fikk først høre om det i natt, men vet ikke hva det består i.»

«Huff, dette var gyselig å se på,» sa Ingegjerd blek og hutrende, jeg har aldri sett Vemund så glødende av det ubarmhjerdigste hat, som nå i natt. Gud vet hva hadde hendt til slutt hadde jeg ikke fått stagget ham,» la hun lavt til og fortsatte, «men jeg forstår ikke alt. Hva er det Lars Ving og Georg Ankor har gjort? Jeg hørte du nevnte Gunnar.»

Tore ble meget alvorlig ved spørsmålet. Også Hildur ble taus og begge så hen til den enslige skikkelsen foran dem. Til slutt sa Tore:

«Det var Lars Ving som sommeren 1943 brente den lange høyhesjen hjemme. Det var også han som året etter skar forderet juret til den beste melkekua hans Ola Høgneset, mens den gikk på beitet. For hesjebrenningen fikk han fem hundre kroner av tyvfronten, og det dobbelte for juravskåret. Dertil har han en mengde svineri til på samvittigheten. Blant annet kan Vemund fortelle deg om et falsk vidneprov. Så var det Georg Ankor eller «menederen» som vi kaller ham. Det var den niddin-

gen som snikmyrdet Gunnar Sveum.»

«Var det Georg Ankor,» utbrøt Ingegjerd forferdet.

— «Ja det var han. Det var nok meningen at Vemund også skulle ha faret heden ved samme høvet, men en kamerat var rask nok, heldigvis, til å redde ham.»

«Hva hette den kameraten,» spurte Ingegjerd fort.

«Han hette Tore,» svarte den andre noe nølende.

Ingegjerd slynget med en gang den ledige armen om halsen hans og ga ham et kyss midt på munnen. Tore ble flau, mens Hildur ble stående og måpe. Etter en pause fortsatte Tore:

«Året etter gjorde Vemund gjengjeld langt inne i Øst-Karelen store skoger. Fra en gammel utløpe ved en liten elv bar han på sin rygg en hardt såret og sjuk Tore en halv mil gjennom uvegsom skog og fram til folk og lasarett. Dagen etter ble dette forlatte avsnitt besatt av baglerbisp Kalkgrovs gudløse kampfeller, moskovittene.»

«Dette har du aldri fortalt meg,» sa Hildur litt arg.

«Vemund har nektet meg det. Men til dere forteller jeg det nå, for det har jo hendt en del i natt,» svarte Tore.

«Jeg skylder nok Vemund mange omfavnelser forstår jeg,» sa Hildur og lo, mens hun strøk Tore lint over kinnene.

«Da jeg og Vemund sto ved Gunnars avsjelede legeme der inne i Oslo den gang,» fortsatte Tore alvorlig og med hardere stemme, «gråt jeg blod. Av hans vakre hode var kun halvparten igjen. Gunnar besøkte jo Vemund ofte i barndoms- og ungdomsårene. De var jo søskenbarn vet dere. Vi tre var omtrent jevngamle og vi lekte sammen mang en gang. Dere to var jo ofte med, som dere husker. Våren 1940 var vi alle tre sammen under krigen mot tyskerne opp gjennom hele Gudbrandsdalen og like til Åndalsnes. Her var det lite om å gjøre før enn tusenvis av norske soldater skulle ha gjort hakkemat av dette

engelske tjuvpakket som var sendt hit for å «hjelp» oss. En del såkalte militære sjefer og andre, som var sjuke etter å gjøre seg til klyse for England, greide dessverre å hindre det. Nå vel, året etter meldte jeg og Gunnar oss atter igjen til fronten, og natten til den 22. juni 1941 marsjerte vi side om side over demarkasjonslinjen i Polen. To år gikk før vi igjen så Norge og mangt hadde vi opplevet. Vi vadde gjennom det veldige dobbeltslaget i Vest-Russland og siden gjennom Ukraina, kom helsskinnet gjennom det andre dobbeltslaget, det ved Kiev, stormet Stalino, hvor vi overvintret den kaldeste vinteren på hundre år. Sommeren etter kjempet vi oss over den uhyre Kalmykersteppen, så såvidt bortover til Astrakan i det fjerne, svingte så sydover og dermed bar det nedover Kaukasus. Gjennom samme strøk hvor Vidkun Quisling og Fridtjof Nansen før i 1925, da de besøkte folkegruppene i Kaukasus, kom over Astrakan og etter Volga til Moskva og Leningrad. En prestasjon som andre neppe hadde greid, så store var vanskelighetene. Året før hadde disse to menn i Folkeforbundets navn reddet to millioner av Lilleasias flyktende grekere. To år før reddet de tre millioner russere fra den visse hungersnød.

Nok om det, vi lå i Kaukasus, da nyheten om italicenerne og general Paulus ved Stalingrad kom. Italienerne dugde ikke ved Stalingrad, det visste vi vel på forhånd. Sommeren etter fikk vi tjenestefri og for hjem. Men da hadde vi opplevd et langt stykke verdenshistorie. Og foran i alle slag, fra Karelen i nord til Kaukasus i syd, gjennom hele Frankrike, stormet divisjon Viking.

Vi var da hjemme et par måneder, som dere husker, men vi ville ut igjen, og da var det at Vemund slo følge. Vi meldte oss til Finland og inn i den Norske Legion.

Den siste kvelden vi var i Oslo, tok vi tre en spasertur ut i byen. Vi gikk langsomt og pratet sammen. Vemund var vitebegjærlig og skulle ha rede på alt som hadde med krigen å bestille. Vi ante ingen fare. Det hadde ennå ikke blitt så dagligdags med disse femtusen kroners snikmordene, som disse engelske lakeiene ble slike helter på senere. Ved hjørnet til en liten sidegate braket det plutselig løs fra en engelsk maskinpistol. Det var fra hjørnehuset eller et sted i nærheten salven kom. Gunnar falt blødende om med halve hodet skutt av. Jeg hugg øyeblikkelig tak i Vemunds skulder, hivde meg ned og trakk Vemund etter.

Det kom straks en ny salve, nøyaktig der hvor Vemund hadde stått. Jeg trakk pistolen og tømte magasinet mot det bortes-

ATTERSYN 1940-77

Av Tore Elg

Somme var gamle, andre var unge —, men alle var born etter same mor!

Alle tala med nordisk tunge, alle var runnen av Noregs jord!

Og difor var det at hugen vår brende då Noreg sin lagnad ein vårmorgen vende —, då flya gjekk nord med brak og med dunder, då «Norge» og «Eidsvoll» ved Narvik sokk ned, og ånda frå Eidsvoll for alvår gjekk under —, broten var Noregs fridom og fred!

Ja, Noreg sin fred og fridom var broten, men folket sin vilje var vinglande roten! Dei meinte leia var framleis den rette —, at andre skulde ha skylda for dette. Vi meinte grunnen var galen kos, og såg oss om etter ein betre los! Dei stod og speia mot hav, og såg dit mannen med gullsekken hadde drege. Vi meinte landet vårt endå låg der det i tusenår hadde lege!

Så stod vi då saman i åra dei vande, då stridsmenn frå sør hadde hersett landet. Men norrønegreina av Odins ætt åtte då Noreg med odelsrett! Fridomen måtte frå grunnen byggast, tufta på orden, rettferd og fred! Europas grenser mot aust måtte tryggast! «Tvikløyvingstrollet» sku' søkkast ned! Samlast vi skulde frå fjell og til fjære, for atter å reise vårt Noregs ære!

Omsider så stilttest då Helheims-stormen. I auster stod Ulven med bloddraudt gap. Vest ut i havet låg Midgardsormen. Begge to ropa på hemn og drap! Og no, som så ofte i gamal tid, stod bisp en mannen med gullsekken bi! Kløyvingskreftene vart oss for sterke, dei skjemde vår ære og sulka vårt merke. Hovdingen fell som ein frægdamann. Andre vart fengsla og lyst i bann.

— Så står vi vel angrande, skjemd og slegen? Ja, slik kjem somme og spør!

Å nei! Vi vandra då same vegen som Hauge og Lofthus har vandra før! Slik gjekk det så ofte med pioneren —, han kjempa for riket, men kom ikkje inn. Ved grensa møtte han barrieren av angst og illskap i mennesinn.

— — Men etter kjem andre av Odins ætt —, stridsmenn for fridom og fred og rett!

te hjørnet av huset, hvor jeg ante at morderen måtte være. Det kom ikke noe svar. Vi reiste oss opp igjen for atter å bøye oss, nemlig over Gunnar, eller det som hadde vært Gunnar. Den vakre, ærlige og sterke Gunnar, min og Vemunds barndomsvenn og min krigskamerat i to år, i dag snikmyrdet av en ukjent landsmann for fem tusen kroner. Jeg gråt, den første og siste gang siden guttedagene. Da hørte jeg Vemund med dirrende røst sverge: «Jeg lover deg, Gunnar, at treffer jeg noensinne din morder, skal han få gå helseløs resten av livet». Det var en fryktelig ed, men det ante meg at en mann som Vemund aldri ville glemme den.

Det kom folk til og politi. Både jeg og Vemund ble med og undersøkte. Huset ble gjennomgård og alt, men ingen morder. Det var en liten leiegård med tre familier og bare kvinner og barn hjemme. Ved det ene hushjørnet fant vi tomhysene, og her tok Vemund opp noe fra bakken. Jeg kom borttil og så at det var en pengepung. Vemund åpnet den. Pungen inneholdt noen penger, blant annet fem engelske pund-sedler. I det innerste rommet i pungen var det noen papirer. Det stod en del stedsnavn på dem, men ellers intet. Inne mellom papirene lå det et brennevinskort som bar navnet Georg Ankor.»

Forfatteren skriver i flere genre. Dette er hentet fra en essaysamling.

DOKTORGRADEN

Av Totto Scott

Min penn, min bløte penn, bløt men samtidig lett for å ripe på papiret tar seg en midlertidig pause. Jeg holder på med en oppgave, skriver en rent vitenskapelig avhandling. Dette her og følgende er ment som en forhåndsorientering.

Etter gjentakende oppfordringer og henstillinger fra mangfoldige kvinner og menn går jeg med liv og lyst, løs og ledig på oppsatsen til en doktorgrad. Her i landet er bestemmelsen slik at slike dissertas skal være helt selvstendige, noe som passer meg framifrå.

Avhandlingen omhandler okkupasjon — tyskertiden — og har tittelen «Enigheten om okkupasjonsstyret i Norge.» Jeg vil puffe ut av skyggen, kaste dagslys over hele okkupasjonsstiden.

I Universitetets gamle festsal skal jeg offentlig forsvare doktoravhandlingen til den politiske doktorgrad — dr. politikiae, dr. pol. — det vil gjøre seg med en sånn høy akademisk grad. Det akademiske kollegium tildeler meg doktordiplomet. Graden gir doktoren — altså meg — uten videre prøver rett til å holde offentlige forelesninger ved universiteter og høyskoler. Jeg gleder meg, men samtidig — nei, det gjør jeg ikke.

Disputasen vil bli ledet av fakultetets dekanus. Som de to ordinære opponenter til å fungere vil jeg ikke ha noe imot å få Koht og — nei, ikke Koht, nei han er beklageligvis forhindret, men vi har andre og — å vrake mellom. Den dag den — den glede.

Jeg — doktoranden — har tidligere ikke forfattet vitenskapelige avhandlinger for doktorgrader. Jeg er ikke sikker men arbeidet må vel ha en innledning, selve handlingen og en avslutning. Så skal visstnok innledningen og avslutningen tilsammen være kortere enn handlingen, i dette tilfelle okkupasjonsstiden, både i tid og antall innholdsrike linjer.

Innledningen har rikelig med stoff, både fast og flytende.

Enigheten begynte for lang tid siden, dengang Dovre ikke riktet seg. Først i de siste to til tre år før okkupasjonen blir enigheten markant og iøynefallende. Enig om å ha et parlamentarisk flertall, og la flertallet bestemme over mindretallet, innforstått med å forminske de væpnede styrker til under minimum, fable for all verden at vi er nøytrale, ansette en militærminister til forsvarsminister, stole på en forutseende utenriksledelse og på at den som Gud har innsatt til å styre landet også har tilstrekkelig med visdom.

Enigheten er uangripelig.

Jeg må bare ikke la innledningen bli for lang.

Sjette april får vi melding om angrep.

Enigheten om ikke å mobilisere er grunnfast og enigheten om ikke å forsvare fedrelandet langt sterkere. Men svenskene, de dumme svensker, Herre Gud i himmelen at det går an å være så tåpelige. De mobiliserer de,

full mobilisering, den sjette april, i hu og hast, med brask og bram, selv om de vet altfor godt at flåten som seiler nordover Skagerak ikke har Sverige som mål.

Da er det noe langt annet og fullkomment hos oss.

Vi vet alle, at i krig må enhver operasjon foregå i den aller største hemmelighet, fienden — med sine spioner — må få rede på det absolutte minimum. Det vil bli en katastrofe for landet om angriperen, selv etter at den har begynt å landsette tropper på norsk jord — og fjell — snapper opp at vi så småningom begynner å mobilisere.

Nei, her hos oss er det en langt annen og genial militær strategi enn svensketabben. Her er vi enig om en stille mobilisering, mobiliseringen den niende april er så musestille, ikke en kjefft å snakke om, hørte noe til den.

Enigheten ga oss okkupasjonen på nakken og andre steder.

Hadde vi bare hatt åttetusen frontkjempere ville de med letthet ha kastet inntrengeren tilbake på sjøen igjen. Men frontkjemperne — de forbannede frontkjemperne — de kom forsent de, tre til fire år forsent. Tre til fire år, det er i det seneste laget det, hverken mer eller mindre, selv sett fra et storpolitisk froskeperspektiv.

Hadde vi dengang hatt frontkjemperne ville vi ikke fått noen okkupasjon, men så vil heller ikke jeg få min doktorgrad.

Dette vil bli endel av innledningens sittende, gående og springende punkter.

Her må jeg da ta til med selve avhandlingen, den skriftlige disputas for den politiske doktorgrad.

Enigheten slår ut allerede etter noen få dager i mai. Vi lapper og flikker på militære anlegg for okkupanten, for etter hvert senere å gå over til militære befestningsarbeider i stor skala med hundretusener av norske kvinner og menn. Materialet er overveldende, skal avhandlingen ikke bli for lang, må jeg innskrenke meg til et skjønnsomt utvalg. Denne enighet varer og rekker i fem år.

Vi er også enig i kongens appell fra Elverum om å holde oss passive og ikke yte motstand og en rekke andre enigheter.

Kapitulasjonsavtalen er en av høydepunktene på vår enighet. Fra Hans Majestet, gjennom vår tapre og avholdte regjering, Generalstaben, offiserene, soldatene og sivile menn, kvinner og barn, Krigen mellom Norge og Tyskland er slutt og med glede er vi alle sammen enige om å forplikte oss til ikke å gripe til våpen mot okkupanten.

Ved en eventuell senere tysk kapitulasjon vil det uten risiko ganske visst være anledning til å ta det igjen.

Og mange andre enigheter fortsetter.

Her må jeg også være obser-

vant, avsnittet må ikke bli endeløst. Opponentene vil ikke gjøre innvendinger, men jeg må under doktordisputasen ikke utsette meg for å bli tørr i halsen.

Avslutningen vil og handle om fortsatt enighet. Enig om å la de skyldige gå fri, enig om å dra frem syndebukken, enig om å straffe de uskyldige, enig om å åpne storkjefsten og enig om å la Dovre falle.

Ordene, alle setninger, hvert avsnitt må ha en sus over seg, vingeslag fra — nei, ikke englevinger — de gir for svak effekt men vingeslag fra, fra ørnevinger, ørnevinger ja, den er god, meget god. Fraser med lange glidende skjær og harde, seige slag og som en ørn når den stuper, treffer sitt mål og hugger klørne i byttet.

Det er for mye forlangt — selv av meg — å la alle ord være ørnevinger og ørneklør, For å fylle ut kan mange gloser være — nei på ingen måte av ull — men gjerne av fjær og dun.

Ja, det er sant, jeg må ikke glemme å fortelle at innen jeg skal forsvare min dikteravhandling må jeg først holde to prøveforelesninger, en over selvvalgt emne og en over oppgitt emne.

Selvvalgt emne vil bli: «*Love* og forordninger fra okkupasjonsstyret» som først ble iverksatt etter nitten førtifem.

Innholdet i prøveforelesningen over selvvalgt emne kan jeg gi eksempel på i fleng. Fri sykekasse, fri tannrøkt, barnetrygd, storkommuner, utvidelse av fiskerigrensen, tippingen, postgiroen, postsparebanken, utvidelse

(Forts. side 13)

Noen tanker 25 år etter Knut Hamsuns død

Den 19. februar 1952 — for 25 år tilbake — døde vår siste dikterhøvding, Knut Hamsun, 93 år gammel.

Syv år tidligere var han av det norske folket styrtet ned fra den tarpeiiske klippe etter sin smertefulle via dolorosa fra Capitol.

Dette skal ikke være en nekrolog. Han skrev den selv gjennom sin siste bok, «Paa gjengrodde stier». Og det er denne vi skal ta et tilbakeblikk på.

Straks denne vår litteraturens høvding var felt av husmannsfolket ble han, som kjent, fra Nørholm ført til gamlehjemmet i Grimstad. Og denne mann som innbyggerne i Grimstad og Lillestrand til da hadde hilst og pekt på med stolthet og krum nakke, — ja, de reiste seg i mektig velde og tråkket på ham, der han lå.

Men der var en unntakelse: Bestyrerinnen på gamlehjemmet: Hun møtte ham med vennlighet. «En dame med forståelse og godt humør», skriver Hamsun. Hun har holdt 'Hjemmet' i sin hånd i 23 år, jeg får hver

gang lese Grimstadbladet i kjøkenet, og det er til stor hjelp...» (Herregud, stakkars mann!) «Men, fortsetter Hamsun, det eneste hun ikke oppnår for meg er Bibliotekarens velvilje. Det greier hun ikke. Han er seminarist og lærer — han ønsker ikke å låne ut noen av Folkeleksamlingens bøker til meg. Enda jeg kanskje kan ha skrevet noen av dem!»

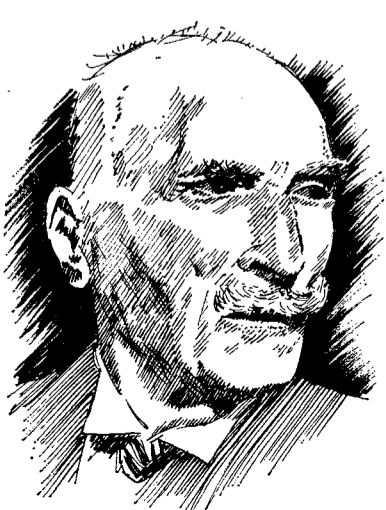
Seminarist og lærer! Hamsun behøver ikke å si mer for å karakterisere ham! En nær slektning av Nils Kjær's 'Vestlandsfanden'. Fra Volda til Sogndal. Jeg vet ikke hvorvidt disse to vil slåss om æren! Men Kielland, Nils Kjær og altså Hamsun, græsser alle tre av ubehag over begrepet 'seminarist' og alt dets vesen!

Dette var Hamsuns første møte med en sinnets torturist. Men der var flere i denne småbyen som ga ham de første lansestik. Bl. a. de tre unge pleiesøstre, som hver dag brakte ham maten, — uten et ord. «Mange takk, roper jeg etter dem. Nei, de skiftes ikke taktikk. Alt flyter på brettet.

Kaffen og suppen skulper over. Jeg fisker opp et brev fra brettet og tørker det i solen. Det er godt slik også. Men det er synd i de tre søstre, — unge og pene alle tre, men saa daarlig opdraget.»

Og der var politimannen som kan fortelle sine barnebarn at han ga Hamsun et puff...!

Jeg skulle gjerne ha vandret gjennom Grimstad idag for å treffe noen av disse Hamsuns første plageåndere. Den største

skulle han nemlig snart møte fra en annen kant: Da han ble transportert fra Arendal til Oslo og Psykiatrisk klinikk! Hva skriver Hamsun: «Da toget kom til Oslo hadde jeg sittet hele natten ret op og ned i tolv timer. Båten vilde have tat syv timer og jeg vilde ha faat ligge». (Men, kjære Hamsun, da ville De jo ha kunnet sove! Og det var ikke meningen!) Hamsun var da 86 år! Og nu sto han foran møtet med sine to mest grusomme inkvisitorer: riksadvokat Aulie og den psykiatriske professor Gabriel Langfeldt. Hamsun skriver:

«— Hvad hadde saa det hele vært til? Transporter under politivakt frem og tilbake gjennom landet. Reklame med besøk av Utlandinger, som skulde forevises det indestængte Dyret, fire Maaneder til at sætte lærde Etiketter på hver optænkelig Sindsstilstand jeg maatte komme i — og saa endelig Dommen: Jeg var ikke og hadde ikke vært sindsyk, men jeg hadde varig svækkede Sjælsevner! Desværre, ja. Og de var blit haardt svækket netop ved Opholdet i Psykiatrisk kli-

nik. Professor Langfeldt kunde skalte og valte med mig som han lystet. Og han lystet meget...»

Og til slutt: «Jeg for min Del vilde ti Ganger heller ha sittet i Jern i et ordinært Fængsel end pines til at leve sammen med disse mer eller mindre sindslidende Mennesker i Psykiatrisk Klinik.»

Hamsuns karakteristikk av professor Langfeldt må ha vært lite lystelig for ham å lese. Men den vil stå der i århundrer fremover. I Hamsuns «Paa gjengrodde stier»!

Så hender da dette: Knut Hamsun føres tilbake fra den Tarpeiiske klippe til Capitol. I 1976. TV hylder ham med «Benoni og Rosa» og hans gamle forlag (Gyldendal) sender ut et nytt opplag av Hamsuns samlede verker under oppropet «Årets store julegave»!

Påvirket av utlandet tok det norske folket Knut Hamsun — som også Kirsten Flagstad — igjen i sin favn.

Da var dikteren allerede død. En sterk mann.

Av legeme og ånd. S.

Kan man også i fremtiden arbeide ustraffet på fiendens flyplasser?

Herr redaktør!

Av Ole Nilsen

NRK sender utallige programmer om krigen og okkupasjonen, men enkelte spesielle hendelser blir sjelden eller aldri omtalt. Den norske innsatsen på Værnes flyplass i 1940 er en av dem.

Hva hendte på Værnes? Da den uhyggelige april måned nærmet seg slutten, kjempet de norske tropper fremdeles hårdt enkelte steder, bl. a. i Trøndelag. Men tiltross for at våre soldater sto i fortvilet kamp ikke langt

fra Værnes, strømmet hundrevis av arbeidere til flyplassen for å jobbe for fienden. Takket være disse nordmenns velvillige bistand, var rullebanen alltid i god stand når Luftwaffe skulle avgårde for å bombe norske byer og forsvarsstillinger. Flittige norske arbeidere jobbet frivillig for fienden mens norske soldater ble drept og såret noen mil borte. At dette var landssvik av ver-

ste sort, kan intet menneske være i tvil om. Men da frigjøringen kom, forkynte myndighetene gledesstrålende at Værnesarbeiderne ikke var landssvikere, men tvert imot gode nordmenn. De kunne endog få bevitnelse fra landssvik-politiet for at de hadde vist god nasjonal holdning under krigen. En høyst forunderlig oppfatning, får man kanskje si.

Lignende ting hendte også andre steder, f. eks. på Fornebu og Bardufoss. Fra den sistnevnte flyplassen bombet Luftwaffe konvoiene i Nordishavet. Kunne NRK f. eks. fortelle oss om norske sjøfolk som ble drept under flyangrepene på konvoi PQ 17 i 1942?

Men også flyplassarbeiderne på Fornebu og Bardufoss ble etter krigen ansett som «gode nordmenn».

Som kjent er det noe som heter presedens. Tenk om ulykken skulle ramme Norge enda en gang i form av krig og sovjet-russisk okkupasjon? Vil man også neste gang bli anerkjent som god nordmann dersom man frivillig bistår fienden på samme måte som f. eks. Værnesarbeiderne i 1940?

Ole Nilsen, Oslo

BOKTJENESTEN

Bøkene på listen nedenfor kan bestilles fra Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie, postboks 924 — Sentrum, Oslo 1. Når betalingen følger bestillingen, skjer forsendelsen portofritt. I annet fall, kommer porto og oppkravsgebyr i tillegg.

C. H. B. BENNECHE: LANDSSVIKOPPGJØRET OG MEG. Kr. 12,—

ASTRID BERGE: HVEM ER DU, DR. PARAS?

— Roman. En front søsters opplevelser etter hjemkomsten. Kr. 30,—

HERMANN BOEHM: NORGE MELLOM ENGLAND OG TYSKLAND.

— Sjefen for den tyske krigsmarine i Norge i tre år under okkupasjonen forteller bl. a. om kampen mellom Quisling og Terboven. Kr. 25,—

TRYGVE ENGEN: JEG ER INGEN LANDSSVIKER.

— Et oppgjør med seierherrenes påstander. Kr. 12,—

TORALV FANEBUST: JEG ANKLAGER HØYESTERETT. DEN SOM SELV IKKE ER REN, KASTER DEN FØRSTE STEN.

— Den kjente motstander av «landssvik»-oppgjøret sier sin hjertens mening. Kr. 12,—

FORBUNDET: § 104. MER LYS OVER RETTSOPPGJØRET.

— Om bl. a. NS' innsats for Norges forsyninger og økonomi. Kr. 6,—

FORBUNDET: GI OSS RETTSSTATEN TILBAKE.

— En henvendelse til Stortinget i 1950. Kr. 4,—

P. HARSEM: FOLKEDOMMEN OVER RETTSSVIKERNE.

— Kr. 4,—

A. E. HEDEM: LANDSSVIKOPPGJØRET OG RETTSKILDENE.

— Av en prest som gikk i bresjen for de dømte. Kr. 6,—

A. E. HEDEM: DET NORSKE NØYTRALITETSBRUDD.

— Lys over forspillet til 9. april 1940. Kr. 6,—

A. E. HEDEM: STATSMAKTENES REVOLUSJONÆRE FORHOLD TIL GRUNNLOVEN.

— En dokumentarisk belysning av rettssviket etter krigen. Kr. 6,—

A. E. HEDEM: QUO VADIS NORVEGIA? HISTORIEFORFALSKNING OG RETTSSKANDALE.

— Kr. 18,—

RALPH HEWINS: PROFET UTEN ÆRE.

— Quisling-biografien som vakte så stor oppsikt. Kr. 25,—

ODD MELSOM: PÅ NASJONAL URIASPOST. SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN.

— En utmerket oversikt over de viktigste politiske hendelser i Norge 1940—45. Kr. 65,—

HÅKON MEYER: ET ANNET SYN.

— En kjent fagforeningsmann gir sin vurdering av det som skjedde i okkupasjonstiden. Kr. 20,—

KAI NORMANN: LAURBÆRKRANSEN.

— Et dikt til minne om Vidkun Quisling. Kr. 5,—

GUSTAV SMEDAL: PATRIOTISME OG LANDSSVIK.

— En kjent jurists dagbok fra okkupasjonstiden og kommentarer til «rettsoppgjøret». Kr. 25,—

MARTHA STEINSVIK: FRIMODIGE YTRINGER.

— En utenforstående kritiserer «landssvik»-oppgjøret. Kr. 20,—

ARNE TELLEFSEN: NÅR FORSVARET FORFALLER.

— Den tidligere sjef for Østnorges luftvern om forsvarrets ødeleggelse inntil 9. april 1940 og om veien vi må gå. Kr. 10,—

LYDER L. UNSTAD: SANNHETEN OM QUISLING.

— En norsk-amerikaners syn. Forkortet utgave. Kr. 6,—

JUSTUS VERICULTOR: DEN NORSKE KAPITULASJON.

— En veldokumentert gjennomgåelse av kapitulasjonen i 1940 og dens folkerettslige virkninger. Kr. 8,—

Disse folk bør få prøvenummer av «Folk og Land»

Til «Folk og Land, postboks 7157 — Homansbyen, Oslo 3.

De jeg har ført opp nedenfor, sympatiserer med vår sak og bør få prøvenummer av avisen i nøytralt omslag:

1. Navn:

Postadresse:

2. Navn:

Postadresse:

3. Navn:

Postadresse:

Har du flere navn eller hvis du ikke vil klippe i avisen, så skriv dem opp på et vanlig brevark. Vennligst send alle lister i lukket konvolutt.

«Samfunnsliv» . . .

(forts. fra side 3)

båtane vart det vist til Elverumsvedtaket i TV av Anders Burås. Finst det? Eg hadde lange samtalar med vår stortingsrepresentant Sigurd Jakobsen frå Bleik som var ein av dei 50 som var tilstades på Elverum og har kanskje noko å fortelje om kva som foregjekk der.»

Axel Aass . . .

(forts. fra side 2)

prøvd mann, men var blitt foredlet) av det. Han hadde en sinnets generøsitet og romslighet som få.

Sykdommen som han hadde slitt med i mange år, satte nok sitt preg på skribentvirksomheten, spesielt i den seinere tid. Men det aller siste som kom på trykk (Bv. nr. 2 d. å.) var typisk for Aass både i form og innhold. Her drøfter han «Fred og ufred», et tema han stadig vendte tilbake til:

«Striden er alltings opphav», lærte den gamle greker Heraklit. «Fred er ei det beste, men at man noe vil.» «— men freden kan bli lummer, og stuen lav og trang, og dine krefter trenger å settes inn en gang.»

Jeg var i sin tid begeistret for følgende:

«Å gi og øse av indre brønner, det er en lykke som ingen skjønner. Det er den eneste form for fred.»

Senere er jeg kommet til andre resultater. Den fred jeg tenkte på, uttrykkes best i «... kristendom er i en sum fredens evangelium», eller Ingemanns berømte ord «... Guds fred er sjelsolen som aldri går ned.»

Den erkjennelse han kom fram til, hadde han ikke fått givende en gang for alltid. Det måtte stadig etterprøves, utkjempes på det indre plan, noe leserne ikke kunne unngå å legge merke til når han skrev sine mer almenmenneskelige betraktninger.

Aass var dypt religiøs. Han var en moralist uten å moralisere. Derfor sa han også så ofte at et hvert økonomisk problem er til syvende og sist et moralsk spørsmål. Livet har en dypere mening.

Takk for givende samarbeid, for inspirasjon og visdom. Fred over minnet.

Doktorgraden . . .

(forts. fra side 12)

av hovedstadens grenser til et Stor-Oslo, grunnfestet paragraf om rett og plikt til arbeide for alle og en rekke andre forhold.

Det kan bli fare for at emnet vil bli omfattende.

Oppgitt emne er «hvorledes okkupasjonen oppfatter vår enighet». Skal ikke tiden strekke for langt ut må også oppgitt emne begrenses.

Okkupasjonsoffiserene ser med stor bekymring og engstelse på vår enighet. Vi laver ingen motstand, deres soldater sovner hen, det blir ingen realistiske øvelser i krigspraksis og kampsutøvelse.

Over hele Europa, i alle militærforlegninger, på øvelsesplasser, ved alle frontavsnitt, på post og under lange seige kamper er det et gjengs slagord i den tyske arme. «De syke og de sårete soldater er svineheldige, etter endt sykehusopphold får de noen måneders rekreasjonsopphold i Norge. Der er forholdene rolige og fredelige, det er som å komme til selve himmelens rike.»

Sorte fagforeningsledere . . .

(forts. fra side 2)

å bli spurt når det gjelder saker som i høyeste grad har betydning for vårt eget liv.»

Men disse sorte fagforeningsledere har bare å konstatere at når røde ledere har satt seg noe i hodet, da tar de aldri hensyn til andre enn seg selv og sine egne planer.

Svensk . . .

(forts. fra side 2)

i Finland har med sin heftighet og hatskhet talt et tydelig språk om den enorme aggressivitet dette minoritetsskikt har pådratt seg.»

Dette sitat stammer ikke fra et supersjåvinistisk finsk-finsk agitasjonsskrift, men fra en svensk bok, utgitt av Stockholms Socialförvaltning og Centralförbundet för socialt arbete i Stockholm.

Finlands-svenskarnas Riksförbund i Sverige med 60.000 medlemmer har nå anmeldt forfatterinnen, Anna-Greta Heyman, for brudd på diskrimineringsparagrafen. Det skal bli interessant å se om det nytter. (Kilde: «Fria Ord», Stockholm.)

39,6 %

På grunn av plassmangel har vi i de siste par nummer ikke fått med den vanlige oversikten over «Folk og Land»s fremgang, men her er vi igjen.

Økningen i betalte abonnement er nå kommet opp i 39,6% siden avisen begynte å komme ut som månedsblad for knapt halvannet år siden, og det er et tilfredsstillende resultat. Fremgangen fordeler seg slik på de enkelte landsdeler:

Østlandet	+ 44,5 %
Sørlandet	+ 57,7 %
Vestlandet	+ 27,4 %
Trøndelag	+ 20,0 %
Nord-Norge	+ 36,2 %

Dette er ment som en utfordring til de landsdeler som henger etter.

I konkurransen mellom soren-skriver- og byfogdområdene er Oslo nå — om vi ser bort fra «Utlandet» — kommet opp på førsteplass, og det er ganske oppsiktsvekkende, all den stund vi står såvidt sterkt der fra før. Konkurransen begynte sist oktober, og de beste resultater til nå er:

Utlandet	+ 44,1 %
Oslo	+ 23,6 %
Setesdal	+ 21,0 %
Indre Follo	+ 20,4 %
Ringerike	+ 18,6 %
Ytre Sogn	+ 18,2 %
Varanger	+ 18,1 %
Eidsvoll	+ 17,2 %
Midt-Hordland	+ 17,2 %

Noen som vil utfordre disse ledere i konkurransen?

JEG ER FRONTKJEMPER

og hadde en god utdannelse, men for vel 12 år siden krevet mine krigsopplevelser sitt. Etter flere års sykehusopphold har jeg nå utdannet meg som brukskunstner og søker meg et sted i nærheten av Oslo, da min forlovede har sin stilling der. Helst et gammelt hus, enten til leie eller også kjøp om kontantsummen er liten. Jeg er snekkerkyndig og vi er begge ordensmennesker og pålitelige. Jeg gir nærmere opplysninger om De skriver til billett merket 126, Folk og Lands ekspedisjon.

TYSK WICKING-UNGDOM

ønsker samarbejde, Besøk, Fællesture og Lejre med norske nationale Mennesker eller Grupper. Henvendelse Ursula Lorentsen, Edderup Østergård, 8970 Havndal, Danmark.

SOSIALINDIVIDUALISTISK SAMFUNN

er dannet i Bergen. Inntil vi får en fast postadresse, kan interesserte fra hele landet skrive til oss under adresse Folk og Lands ekspedisjon, postboks 7157 — Homansbyen, Oslo 3. Brevene vil så bli videresendt til oss.

«Misforståtte . . .

(forts. fra side 7)

eg langt på veg er enig med «sogning». Vi NS var ikkje og er ikkje «gode misforståtte jøsinger», vi var og er dei første pionerane for eit nytt livssyn, eit samfunnssyn tufta på Guds egne, evige livslover.» Og det er vel få av os uenig i.

Men forstår hverken Engen eller «sogningen» hva «Folk og Land» prøver å gi uttrykk for, nemlig at vi i høy grad er «gode, misforståtte nordmenn?» Den som ikke var norske i sitt hjerte, var heller ikke ekte og ærlig NS.

J. Olavsen

Har det noen . . .

(forts. fra side 7)

beidstjeneste står som en fryktelig mulighet med hardt arbeid for matauk og bryting av jord.

Men den som vil være lydhør og gi seg tid, den vil høre den truende mumling fra andre ekstremister som også handler i «demokratiets» navn og med blodig og væpna opprør vil ta knekken på den påståtte kapitalisme som skal være så ødeleggende for det arbeidende folk.

Demokratiet kan tydelig nok også dømmes folk fra arbeid og levebrød. Å ha sine meningers mot, kan medføre straff og forfølgelse. Men har det noen gang eksistert samme lov for Tor, så og for Loke?

Kjell Haugimellom

Hvordan jeg . . .

(Forts. fra side 8)

stadig ble rikere. Det tyngste arbeidet var som regel aller minst betalt. Ved å organisere seg fikk arbeiderne bedret sine lønns- og arbeidsforhold. Klassekampen ble inført praktisk talt i alle næringsgrener fra de største industribedrifter til gårdsdriften, på åkeren, på tunet og i kjøkkenet. De stadige arbeidskonflikter streiker og lockout'er førte med seg tusener av tapte arbeidsdager som holdt på å slå bena under hele næringslivet (eksempel: konflikten ved Steinberg Hengsle, ved Julussa og ved Andersons sparkstøttingfabrik på Lillestrøm).

Også på andre områder var folk lite nasjonale her i landet. Tømmerkjøperne kjøpte store mengder tømmer og kubb fra

Russland og Finland for derved å trykke prisene på norsk tømmer, slik at inntekten av skogsdriften her i landet ble vesentlig forminsknet. Samtidig med at her gikk tusener av arbeidsledige som måtte ha forsorgsunderstøttelse, og store mengder av god brenneved råtnet i skogene, innførtes store mengder kull og koks fra England, — helt opp til de største skogbygder i Norge.

Og når klassekampen utartet slik at den borgerlige ungdom og arbeiderungdommen måtte ha hver sine idretts- og ungdomslag, og arbeiderne dannet sitt eget vern hvis statutter hadde så radikalt innhold som:

«Jeg lover å innordne meg under arbeidervernets ledelse og disiplin således som det til enhver tid er bestemt i statutter og vedtak,

å øve meg opp til å bli og vedbli å være en god soldat i den revolusjonære arbeiderklassens tjeneste,

i alle proletariske klasseorganisasjoner, idrettslag, fagforeninger og på bedrifter være en pioner for den uforsønte klassekamp, i den borgerlige hær og marine virke for revolusjon og å vekke soldatenes klassebevissthet,

med alle midler og ved enhver anledning å forsvare den russiske revolusjon og Sovjetunionen . . . »

. . . så er det vel ikke så rart at jeg følte meg tiltrukket av et parti som hevdet å kjempe for orden — rettferd og fred — og fellesnyttens foran egennyttens?

Og som bondesønn, som i årevis hadde trellet for å hjelpe min far med å skrape sammen penger til renter m. v., anså jeg det som overordentlig viktig at NS arbeidet for slike priser på produkter at bøndene slapp å låne til forbruk, at prisene ble rettferdige og mest mulig stødige, slik at næringen skulle bli uavhengig av konjunktur- og sesongsvingninger.

Som eksempel på den dårlige økonomi hos bønder som ble offer for prispolitikken, vil jeg nevne at min far, tross for at han hugg sine skoger hardt, og stadig betalte av på sin gjeld i årene 1923 til 1931 allikevel måtte søke gjeldsordning i 1933. Og enda arbeidet vi barna som var heime praktisk talt uten lønn . . .

Mitt medlemskap i Nasjonal Samling har således rent innenrikspolitiske årsaker og har ingenting med landssvik å gjøre. Jeg har aldri vært Hitler-tilbeder men tvertimot demokrat, for såvidt som jeg bestandig har hevdet at der bør være tale- og trykkefrihet overalt. Jeg mener at det er mange mennesker som ikke får utvikle seg til det de bør være under diktaturstyre enten det er diktatur med ett eller flere hoder. Et flertallsdiktatur kan være like samfunnsskadelig som et mindretallsdiktatur.

Hva selve statsforfatningen angår, så anser jeg den parlamentariske statsforfatning som vi nå har og den som Nasjonal Samling i følge programmet arbeidet for, med *Næringsting*,

Fra brevbunken

OPPLAND

Min far døde i vinter, og jeg ville være takknemlig om dere kan sende bladet i mitt navn. Takker så meget for den sannhetsopplysning bladet er preget av. Måtte det gå opp for vårt folk hvor det bærer hen.

AKERSHUS

Tross år med løgnpropaganda og påvirkning fra London-regjeringens side mistet jeg aldri troen på at en dag ville sannheten seire. Nå vet vi jo alle hvordan det gikk. I dag er vi vel mer en sovjet-republikk enn et fritt og selvstendig land.

Til sist: Takk for en utmerket avis — jeg har vel nesten lest alle fra den første kom ut til nå, jeg håper og ønsker at riktig mange unge mennesker måtte lese «Folk

og Land» — man må søke sannheten der den er.

Asbjørn Hallan

TROMS

Har i dag mottatt et eks. av den elendige, rasistiske og løgnaktige avis «Folk og Land». En slik avis er moralsk forkastelig og bærer preg av de dårlige sider hos menneskene. De som står bak en slik avis, ser ikke utenfor sin egen innsnevra krets og er derfor ikke i stand til å se realitetene i dagens verden. Konsentrasjonsleirene og all menneskelig nedverdiggelse i Tyskland i årene 1933—1945 står som idealer for Dem og Deres avis. Jeg ber Dem å slutte å sende denne avis til ledere i «Folketaksjonen Ny Livsstil», da disse står for heilt andre ideer enn det som presenteres i Deres avis.

Hans Prestbakkmo

Kulturting og Riksting valgt av yrkesorganisasjonene for å være like demokratiske. Nasjonal Samling var da også et lovlig parti som de andre. Med hensyn til Quislings opptreden 9.—15. april 1940 vil jeg si at Quisling da tiltok seg en myndighet som han ikke hadde, og jeg var heller ikke enig med Quisling dengang. Dog trodde jeg at Quisling talte som han gjorde for å redde landet for å bli krigsherjet . . . »

(Jeg slutter her mitt sitat fra betenkningen for herredsretten).

Forts. neste nr.

I fangeleiren . . .

(forts. fra side 10)

ennå sov, lurte jeg meg ned på telegrafstasjonen og bestilte riks hjem til foreldrene mine. Damen på riksen ville først ikke betjene meg. Men da hun hadde overbevist seg om at det ennå ikke var kommet noen andre kunder, lot hun «nåde gå for rett» som hun uttrykte det. Men jeg måtte straks gå inn i en boks og lukke døren godt til så ingen så meg, om det skulle komme noen. Hun skulle varsle når det var klart farvann for utgang igjen.

Jeg fikk forbindelsen. Traff far og ba om at en av dem måtte komme og hente barna mine straks. Det hastet. Mer ble det ikke sagt.

Hjemover fikk jeg gå ganske usjenert. De få jeg møtte så forbi meg. Mennesker som tidligere hadde «bøyd seg syv ganger til jorden». Jeg stakk innom brødbutikken for å kjøpe med meg brød hjem til barna mine. Jeg hadde tre kroner i lommen, men ingen brødmerker. De var blitt stjålet under rassiaen. Jeg forklarte fru Jensen sammenhengen. Hun beklaget, men kunne ikke levere brød uten merker. Om hun hadde noe gammelt avfalls-

brød, da, spurte jeg. Å, nei da. Det skulle grisene ha. De skulle jo fores de også. — Slik er det, fru Bakke. Som man reder, så ligger man, sa hun.

Da barna våknet frøs de og sutret etter mat. Jeg hadde ikke noe å gi dem. Men trøstet dem med at nå skulle de få reise på landet og spise seg god og mett.

Mor kom ved tolvtiden, litt sjokkert over hvordan huset så ut. Men da hun hadde fått summet seg litt, sa hun: — Ja, sånn er det. Som man reder, så ligger man. — Heldig at menneskene har noen sånne gloser som de kan slå om seg med. Hvordan skulle de ellers få uttrykt det som man ikke kan få sagt med rene ord.

Mor tok barna med seg hjem, men ga meg beskjed om at hjemmet var stengt for meg. Og jeg måtte ikke forsøke på å sette meg i forbindelse med barna heller.

Jeg hadde ikke noe valg. Avskjedsscenen hopper vi over.

Da de var vel av gårde gikk jeg ut. Jeg var frossen helt igjenom. At var likegyldig for meg nå. Det var ganske livlig på torget. Jeg måtte døyne noen hånsord og en del klyser. Det sto ikke på lenge. Det kom snart en lastebil. Et par «barske» karer slengte meg opp på lasteplanet sammen med en del andre «syndere». Slik kom jeg hit. Og slik artet freden seg for meg.»

«Og allikevel kan du smile?»

«Ja, det er jo så tragikomisk det hele.»

I Påsken . . .

(forts. fra side 7)

fra «Stellus», har vi snart resten av det fnugg som dere kaller Jorden.»

En av de andre hvisket noe til lederen, så hun fortsatte: «Intet blod skal flyte, mennene vil sove

trygt i sine senger, og når de våkner av den bedøvelse, som de som må bedøves, og som «Korsedderkoppene» vil vite å bedøve i den bestemte time, har de bare å akseptere tingenes tilstand. Det store jordsviket vil være innledet.»

Tre ganger har Ufoen vært her i mellomtiden, og jeg har selv talt med lederen, som ville forvise seg om at alt går etter planen. Hun har uttrykt sin begeistring for den organisasjon som er bygget, ifølge henne enestående i universet.

Femtitusen «Korsedderkopper» står parat, alt er forberedt til den store påskedag.

Kanskje dette kan bli et større tankekors for Michelet og konsorter enn «Jernkorset». Nå vet de hva som venter i påsken...!

Sylvia Schjødt . . .

(forts. fra side 4)

har i Sylvia-saken opptrådt i samme ånd som Jean Valjeans plageånd politikommissæren.

Det er ingen aktverdig grunn for Folk og Land til å rose Kongelstad for å ha tatt «den eneste riktige konsekvens». Utvisning hadde han formell adgang til før Sylvia Schjødt forlot landet etter soning. At han ikke fikk tid til

dengang å treffe vedtak herom, fordi regjeringen kom ham i forkjøpet og justisdepartementet ikke returnerte dokumentene i saken til ham før lenge etter, har bare historisk interesse. Også i forvaltningsrett «fanger bordet». Hadde Sylvia den gang blitt formelt utvist, kunne hun innrettet sitt liv etter det. Når hun ikke ble utvist, kan forholdet ha innvirket på hennes disposisjoner.

Det riktige i denne sak ville vært av justisdepartementet å la politimesterembedet i Oslo, hvor Sylvia tok bopel, behandle hennes søknad om oppholdstillatelse.

De feil som her er gjort, gjør det berettiget å underkaste et mulig endelig avslag fra justisdepartementet rettslig overprøving. Dessuten kan det hende vi får Bjørn Unneberg som ny justisminister til høsten, og at han tar saken opp til ny behandling. Jeg tipper at Sylvia Schjødt kommer til å bli her i landet.

Folk og Land bør se mer fremover. Det behøver ikke alltid holde seg på tapende side. Som nå da lederen er av samme innhold som «Klassekampen».

Og hva er det for tøv å si at justisdepartementet handler «på tvers av det norske folks rettsbevissthet» hvis det opphever politimesterens og nå byråsjefens avgjørelse? Man må ikke for-

veksle rettsbevisstheten med noe så ubestemmelig som opinionen. Særlig når denne er nærmest bevisstløs i rettslig og moralsk henseende. Som den var det under det såkalte rettsoppgjør. Oppisket av sensasjonshungeren i massemedia.

Derfor er jeg ikke så sikker på at nevnte leder i Folk og Land er helt i takt med oppfatningen til NS-folk flest. Jeg har ihvertfall støtt på mange som er enige med meg.

Leiv Storhaug

Vi kan godt forstå Leiv Storhaugs synspunkter, men vår mening er like fullt at han lar sitt gode hjerte løpe av med seg hvor det gjelder å holde hodet kaldt.

Det forundrer oss at så få — og heller ikke Storhaug — ser hva som er det sentrale i denne saken: Kampen mot og avvísningen av terrorismen, av voldsbruken som stadig blir et hyppigere og farligere fenomen. Hvis vi gir etter for terrorismen, vil vi kunne få en utvikling mot tilstander der respekten for menneskeliv blir mindre og mindre, og hvor individets rettsbeskyttelse kan bli illusorisk. En fast linje mot terrorismen er derfor livsnødvendig og burde være en selvfølgelighet for alle som vil fred, frihet og ordnede tilstander. En del av denne fasthet må

være at en terrorist ikke blir tolerert og ikke kan søke ly i noe annet land enn der vedkommande har krav på å bli mottatt som statsborger. Da har man ihvertfall en viss mulighet for kontroll. Vi understreker at dette må gjelde alle typer terrorister, uansett deres motivering. Om det blir skapt presedens for at man her i landet tar lemfeldig på terrorister, kan vi komme til å betale dyrt for det. Det forandrer ikke saken om man f. eks. hevder at Sylvia Schjødt neppe vil få «tilbakefall». Inntrykket av lemfeldighet og av at man ikke ser særlig alvorlig på terrorisme, blir det samme.

Man kan nok beklage at utvisningen av Sylvia Raphael ikke kom straks, men ingen hadde vel tenkt seg, da hun ble ført ut av landet, at hun noen gang ville prøve å vende tilbake. Lovene er jo klar nok — den sier tydelig at hovedregelen er at utlendinger som forbryter seg mot norsk lov, ikke bør ha adgang til å bo i landet. De kan til og med utvises om de i utlandet er dømt for en handling som strider mot norsk lov. Regelen er med andre ord at for en utlending er nektelse av adgang til Norge en del av straffen, hvilket vil si at etter hva som er vanlig praksis, er Sylvia Schjødts straff ikke sonet.

Om utvisning ikke blir resultatet i dette tilfelle, vil mange mene at det henger sammen med at hennes nyervervede ektemann er kjent og innflytelsesrik. Det er dette som kan få det til å se ut som en «særlov for Schjødt'er» og kan bli følt som et brudd på rettsbevisstheten. At meget store deler av pressen i dag prøver å påvirke opinionen i motsatt retning, er en annen sak.

Sammenligningen med behandlingen av oss NS-folk synes vi halter. Om man hadde holdt oss under oppsyn og hatt mistankekens blick rettet mot oss om Norge var kommet under alliert kontroll, men krigen likevel hadde fortsatt, ville ikke vært mer enn rimelig. Det urimelige er at man forutsetter å forfølge oss noen og trede år etter at den situasjonen våre handlinger og meninger var utgått av, er opphørt.

Men terrorismen er ikke opphørt. Mot den er vi dessverre stadig nødt til å føre krig. Og da får vi heller holde oss til hva Churchill skrev i sin bok «Ungdom»: «I krig fasthet; i nederlag tross; i seier edelmod; i fred velvilje.» La oss håpe at den dag er nær da vi kan følge vårt hjerte og også vise edelmot overfor terrorister.

Red.

Ny rekord i «støtteannonser»

Vi kan denne gang kvittere for 49 «støtteannonser» og den imponerende sum av kr. 9.065,—. Det skyldes mange glade givere og venner, men først og fremst én som har grepet dypt i sine sparepenger og sendt oss imponerende kr. 5.000,—. «Med takk og hilsen», skriver han. Men vår takk går både til ham og alle de andre.

Ennå har vi mange «støtteannonser» på lager og vi vil kvittere etterhvert. Disse «støtteannonserne» er bidrag på kr. 50,— eller mer, men også mindre bidrag mottas selvfølgelig med stor takk.

«STØTTEANNONSER»
fra «Folk og Land»s venner.
Takk for følgende bidrag:

B., Evenskjer 100,—	L., Råkvåg 60,—	S., Åkra 60,—	T., Drammen 50,—	E., Granli 60,—
J., Ballstad 100,—	M., Edøy 60,—	O., Haugesund 60,—	M., Drammen 100,—	B., Sagstua 60,—
K., Tangstad 60,—	O., Sunndalsøra 150,—	S., Tjelta 60,—	E., Fagernes 5 000,—	S., Nesodden 100,—
K., Moldjord 100,—	G., Sunndalsøra 60,—	R., Kristiansand 60,—	T. & B., Toten 110,—	E., Moss 60,—
K., Mosjøen 60,—	H. L., Mørkeset 60,—	G., Kristiansand 60,—	A., Stavsjø 60,—	M., Råde 50,—
O., Levanger 100,—	M., Langevåg 50,—	L., Skien 60,—	H., Ottestad 100,—	M. H., Oslo 75,—
E., Revsnes 50,—	J., Guddal 60,—	S., Mælum 460,—	K., Stange 60,—	M. L., Oslo 60,—
		O., Borgestad 60,—	T., Rena 60,—	T. Ø., Oslo 50,—
		O., Kviteseid 60,—	M., Ljørdalen 60,—	E. H., Oslo 50,—
		K., Nore 60,—	H., Våler i S. 60,—	E. H., Oslo 500,—
		N., Rollag 50,—	R., Kirkenær 60,—	S. S., Oslo 60,—
		K., Skoger 60,—	J., Kongsvinger 50,—	«Folk og Land» er i fremgang!

DET ER IKKE HØYE LØNNINGER MEN FOR LITEN YTELSE SOM SKAPER INFLASJONEN

Nei til sekterisme!

At redaksjonen følger en klar politisk linje, håper vi ingen er i tvil om. Vi vil noe med vår avis, og vi håper det er tydelig og klart for våre lesere.

På den annen side er vi ikke tilhengere av sekterisme.

Mottar vi et manuskript fra et åpenbart ærlig menneske, trykker vi det gjerne, selv om vi ikke er enig i alt eller enndog det meste av hva vedkommende skriver.

Noen synes vi er for «slappe» når vi slipper slike innlegg til.

La det være sagt en gang for alle: Vi ønsker friskt vær og fri debatt i vår avis — så langt vår begrensede plass overhodet tillater det. Vi tror det er nettopp det som kan gjøre «Folk og Land» interessant og meningsfylt for stadig flere.

Men på den annen side: Vi forbeholder oss til enhver tid å skrive presis hva redaksjonen selv mener er sant og rett, selv om vi derved skulle komme til å trække en og annen litt på tærne.

Nå er meninger igjen kriminalisert

Høyesterett har enstemmig godkjent dommen over Olav Hoas, og vi tar vel ikke mye feil når vi tror at dette også kan komme til å koste ham hans stilling.

Vi kjenner mennesker av mange slag. Forbausende få synes dette er rettferdig og riktig. De fleste har sitt sunne menneskevett i behold og sier: «Uansett om man er enig med Olav Hoas eller ei, så er dette en livsfarlig situasjon. Det er blitt ulovlig å ha meninger.»

Som kjent er vi selv ikke glad for alle de påstander og meninger Olav Hoas fører i marken. Det har bare ingen ting med saken å gjøre. Når et menneske kan straffes for å si sin ærlige mening og kanskje fratas sin stilling av den grunn, da er vi for alvor havnet i undertrykkelse og meningsdiktatur. Det bør ikke noe fritt menneske finne seg i — selv når det ikke rammer en selv, som Arnulf Øverland skrev.

Hvor er mennene som kan skape noe nytt?

Herr redaktør!

Dagens norske velstand er skapt av mennesker som har hatt vilje til å våge og til å skape, som har satsset og vunnet. Norge har de siste par århundrer ihvertfall ikke hatt mangel på slike folk.

Hva man kan spørre om, er dette: Finnes det i dag folk som satsset på samme måte, som setter kreftene inn for å legge velstandsgrunnlaget for nye generasjoner?

Det er vanskelig å få øye på dem.

For meg ser det ut til at alle ting er «institusjonalisert», det

skal foregå i en slags sirupsseig offentlig regi som hemmer mer enn den fremmer. Få ting kan skje uten «støtte fra samfunnet», hvilket bare vil si at de eksisterer på fortidens overskudd. Vi spiser opp det våre forfedre har skapt.

Gi oss igjen et samfunn der individer får bære ansvar, hvor nye ideer og dermed nye verdier kan skapes av frie, tiltakslystne og livsfriske mennesker. Og det uten at de blir straffet for det.

Våre etterkommere i mange ledd vil takke oss om vi greier å skape et slikt samfunn igjen.

Frans, Brevik

Det er ganske fantastisk hvor bakvendt etablerte økonomer og politikere er istand til å tenke.

Direktør Hermod Skånland i Norges Bank har funnet ut at staten skal bestemme hvor mye hver enkelt bedrift skal få lov å gi sine folk i lønnsstillegg. Hvis den betaler mer, skal bedriften betale like meget i skatt. Visse politikere uttaler selvfølgelig at dette er en interessant tanke, før den kan jo kanskje gi dem mer av både makt og penger.

En bedrift som går godt, bl. a. fordi den har dyktige ansatte, kan da gripe saken an på to måter:

Den kan gi sine folk høyere lønninger allikevel og betale den

påbudte skatt. Lønnsforhøyelse vil altså koste dobbelt så mye som ellers. Derfor vil de slå ut i prisene og bidra til å øke takten i inflasjonen. Eller bedriften kan velge å følge statens påbud og dermed gi sine ansatte en impuls til å gjøre mindre enn de til da har gjort. Det er jo ingen grunn til noe annet, siden de likevel ikke får noen glede av å henge ekstra i. Mindre interesse gir mindre produksjon og dermed høyere priser — på denne måten også.

Og slike sludrete forslag fremsetter en av våre fremste økonomiske ansvarlige for ramme alvor — og får bifall for det.

Kanskje er det bare vi helt

enkle sjeler som ser disse hjemmegjorte «keiseres» åndelige nakenhet. Om de ikke oppfatter at lønningenes høyde ikke skaper inflasjon, men at man yter mindre enn hva man er betalt for, da har de ikke selv det tynne neste fornuftens slør å dekke seg med.

La oss skrive skriften på veggen for dem alle: Det folk som bruker mer enn det produserer, går mot fattigdommen, ofte i form av en galopperende inflasjon. Den som produserer mye, men bruker litt mindre, har også tatt vare på morgendagen og lagt et trygt grunnlag for neste generasjon.

Arild

«Dag og Tid» — et kontaktorgan for «nazister»?

D. Ese, Trondheim, sendte for en tid siden en oppsigelse til nynorskavisen «Dag og Tid», og han begrunnet oppsigelsen med syv punkter, som avisen tok inn. Et av punktene var at «Dag og Tid» tar inn innlegg fra «nazister». Redaksjonen og også noen lesere tok kraftig til motmæle og hevder at avisen skal være et åpent forum for diskusjon av

alle slags samfunnsproblemer. Ese har imidlertid fått støtte av en annen innsender fra Trondheim, Vidar Vambheim, som bl. a. skriver (4/2):

«Det andre er at DT trykker innlegg fra nazistar, både gamle og nye, og til og med fra folk som enno ikkje har innsett kva feil dei gjorde. At DT på denne måten hjelper til med å reinvas-

ke nazistar, er gale nok, men kanskje verre er det at avisa fungerer som «kontaktformidler» for slike folk: Innlegg med fullt navn og adresse for gamle nazistar.

Der kunne like godt ha stått: «Nazist i Tromsø ønsker nazist i Oslo. Formål: Organisering for bekjempelse av kommunismen.»

Hvordan kan vi hjelpe andre om vi ikke er enige oss imellom?

Herr redaktør!

De kraftige appeller om samarbeide mellom landsmenn i de siste par nummer av «Folk og Land» har vært helt etter mitt hjerte. All ære til innsenderne.

De villedede individer som i dag samtidig oppfordrer til klassekamp her hjemme og til solidaritet med de nødlidende i verden, kan ikke ha fått logikkens evne i vuggeløp. «Hvo ei kan kan bygge sitt eget hus, hva stort han bygger, det går i grus», sier en av våre store diktere. Våre klassekampprofeter bør merke seg akkurat det.

Vår første oppgave er å samarbeide om å skape trivsel, harmoni og fremgang i vårt eget land. Hvis vår viktigste jobb blir å kløre øynene ut på våre egne landsmenn, hvilken mulighet og evne har vi da til å hjelpe andre rundt om i verden?

Jeg er for å hjelpe andre, men ikke på et hvilket som helst vis.

Her sitter vi oppe på våre fjellrabber og i våre snøfonner og har greid å skape — eller våre forfedre har gjort det — et talelig rikt og godt samfunn, stort sett basert på gråstein og kronglebjørk. Når det har vært mulig, er det fordi vi av hard erfaring har lært oss til hvordan vi kan bruke og utnytte de nokså begrensede ressurser som landet vårt byr på. Og så har jo nå noe olje i Nordsjøen gitt oss en ekstra hjelp.

De fleste av de folk som det kreves at vi i dag skal stå solidarisk med, har større og rikere ressurser enn vi, men de har ennå ikke lært å bruke dem.

Solidaritet med slike folk betyr ikke at vi må forringe vårt eget grunnlag og sultefore oss selv for å gi milde gaver til dem. Det er ganske andre ting vi bør bidra med, og det er vår kunnskap og viten om hvordan velstand kan skapes.

Men betingelsen for at vi overhodet skal kunne være til hjelp for noen, er i alle fall at

vi ikke øder våre krefter og verdier ved at landsmenn slåss mot landsmenn.

Birger, Bærum

FOLK og LAND

All post bes adressert til:
Postboks 7157 - Homansbyen,
Oslo 3.

Kontoradresse: Enerhaugplassen 4, Oslo 6. Tlf. (02) 19 06 71. Kontortid: Tirsdag og torsdag kl. 11-14, onsdag kl. 18-21. Redaktøren treffes bare etter forutgående avtale.

Abonnementspriser: Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår. I nøytralt omslag: Tillegg kr. 5,— pr. halvår. Utenfor Skandinavia: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Bruk postgirokonto 5 16 45 04
Løssalg kr. 3,—

Annonsepris:
Kr. 0.70 pr. spaltemm. + MVA

Utgiiver: A/S FOLK OG LAND
Viking Boktrykkeri, Oslo